

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Schwarze Brigade

Unser Glaube sind Gewehre

9
Sept. 1933
Pris 25 öre

Vad döljer sig bakom nazisfanan?
terror, koncentrationsläger, krigshets, nöd,
skolans förvandling till tukthus. **Vad har**
det tredje riket medfört för kvin-
nan? Världens arbetarkvinnor ge svar!
Läs härom i detta nummer av

morgonbris

Ekesiöö

Namnanrop: "A.-B. KARL
EKESIÖÖ"

TRÄVAROR

BRÄDGÅRDAR:

HUMLEGÅRDSGATAN 5 ALSTRÖMERGATAN 18
G:LA BROGAT. 23 - ALBANO - S:T PAULSGAT. 55

N:r 9 + Årgång 29

Birkagårdens folkhögskola

Karlbergsvägen 76

Stockholm

Börjar ny årskurs den 1 november 1933 och pågår till omkring den 5 maj 1934.

Ämne: **Samhällslära** (Nationalekonomi, stats- och kommunalkunskap.) **Historia, etik, psykologi, kemi, svenska, matematik, engelska** m. m.

Stockholms bildningsmöjligheter, museer, teatrar och bibliotek utnyttjas.

Stipendiemöjligheter finnas.

Prospekt sändas.

Gillis HAMMAR, Rektor.

Gods köp ger sund ekonomi

aldrig förr ha vi
utsänt en katalog
med så många
goda nyheter

1/2 million

belåtna kunder

När en halv million kunder köpa kvalitetsvaror från oss, erhålla vi genom stor-inköp fabrikanternas lägsta priser.

Därigenom kunna vi i vår tur sälja rejäla varor oerhört billigt.

Vår nya Huvudkatalog ligger nu färdigtryckt. Den innehåller allt vad Ni behöver för familjen och hemmet.

12.000 artiklar noggrant illustrerade och beskrivna. 80 % av varorna äro av svenskt fabrikat. Utnyttja rationellt de fördelar, Åhlén & Holm A/B, erbjuder Eder. Skriv i dag!

Åhlén & Holm A/B
STOCKHOLM 20

EUROPAS LEDANDE
POSTORDERAFFÄR

Clipp ur och insänd denna kupong till ÅHLÉN & HOLM, STOCKHOLM 20, i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke, så sända vi gratis och portofritt den nya stora Huvudkatalogen.

Namn _____

Yrke _____

Bostad _____

Postadress _____

N:r 388 Förutv. kunder få katalogen utan rekv.

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges

socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 18882 och 18886. + POSTGIRO

N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.

3:—; lösnummer 25 öre. Prenume-

ration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.

Efter text 40 " " "

Sista sidan:

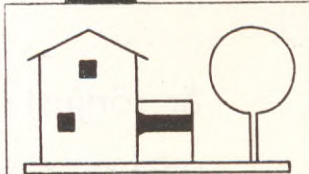
1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

I BROMMA och ENSKEDE

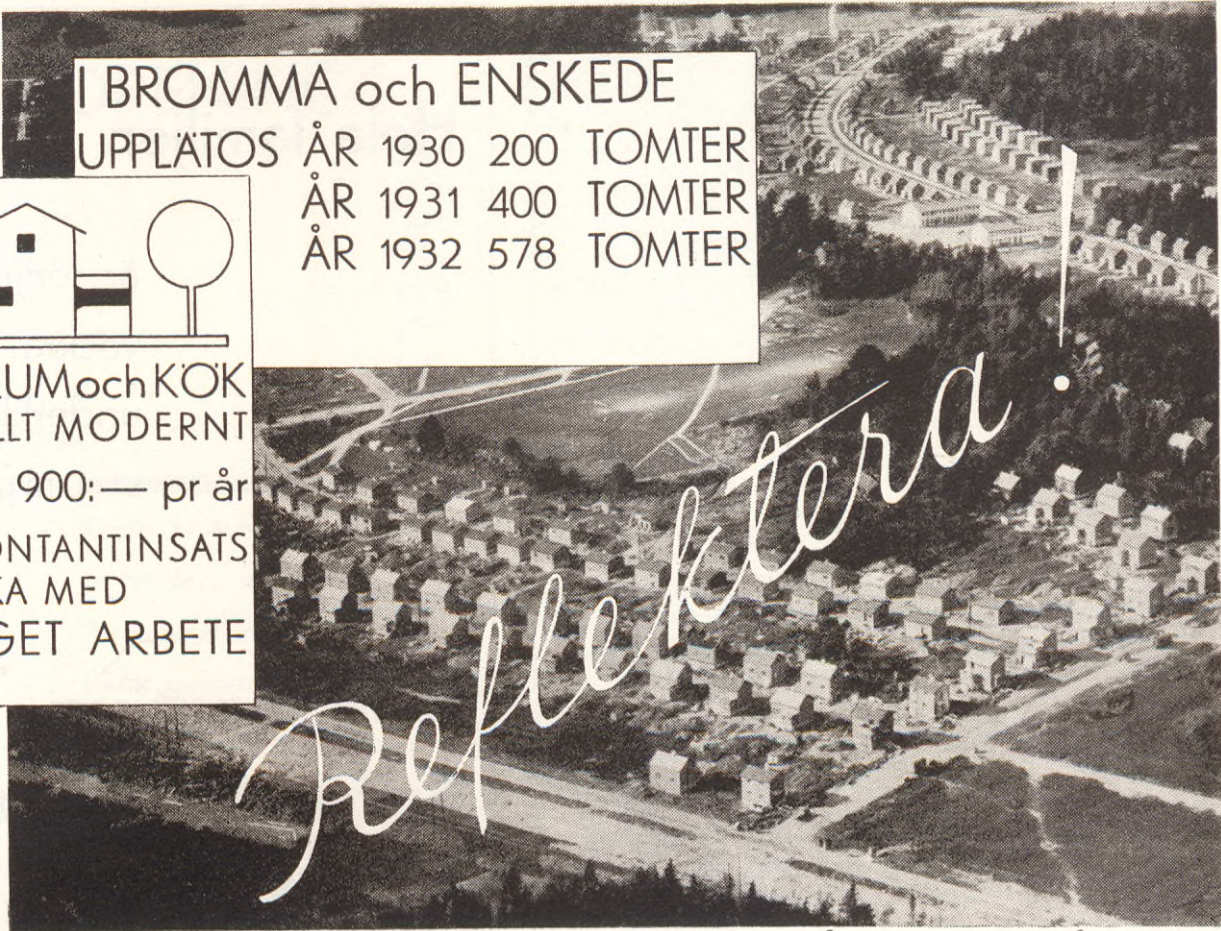
UPPLÅTOS ÅR 1930 200 TOMTER
ÅR 1931 400 TOMTER
ÅR 1932 578 TOMTER

3RUM och KÖK
FULLT MODERNT

c:a 900:— pr år

KONTANTINSATS
LIKA MED
EGET ARBETE

STOCKHOLMS STADS FASTIGHETSKONTOR. SMÅSTUGEBYRÅN STADS
HUSET

tomträttsinteckningen som belåningsobjekt

— vår nya broschyr — som sändes gratis på begäran innehåller förutom sifferuppgifter beträffande trädgårdsstädernas utveckling även färgbilder och planritningar belysande denna utveckling.

AKTIEBOLAGET STOCKHOLMS TOMTRÄTTSKASSA
REGERINGSGATAN 11 B · POSTBOX 1221 · STOCKHOLM 16 · TEL. 23 24 10

Ingen dag
utan risk

Ett billigt och
säkert skydd mot
försäkringsbara
risker erbjuda
Kooperationens
försäkrings-
anstalter

**FOLKET
SAMARBETE**

Hela familjen

är förtjust i sina
vackra präktiga
underkläder och
strumpor från

**Kooperativa
Syfabriken Linnéa**
Barnhusgatan 20

**goda
middagar**

sveavägen 68

**konsum-
restaurant**

FACKFÖRENINGENS

RORELESEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6:15,
pr halvår... kronor 3:15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

I denna Morgonbrishyddas äro
väggar och tak beklädda med

För mycket av det goda
brukar man säga om allt för
barnrika familjer. Lagom
är bäst för lyckan och har-
monin i äktenskapet. Rek-
virera vår fria Litteratursats MB som
sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

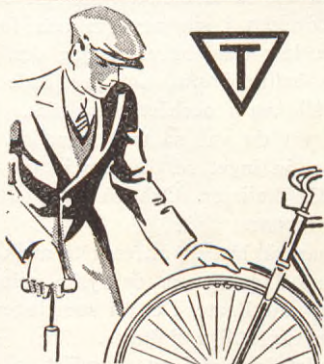
Jakobsgatan 22, Stockholm 1.
Filial i Göteborg: O. Hamngatan 20

Vid Landskrona Husmodersskola

som är understödd av stat och kommun, börja kurser den
1 oktober och **1 april**. Kortare och längre husmoders- och barn-
sköterskekurser. Billiga avgifter. Stipendier, 15—35 kr. pr månad.
Begär prospekt.

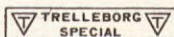
Extra elever i matlagning, bakning m. m. mottagas när som
helst under 1—3 mån.

STYRELSEN

En lättnad för cyklisten

erbjuder slangen Trelleborg Special. Ventilen är försedd med Trelleborgs ventilgummi, som bibehåller sin mjukhet avsevärt längre tid än andra märken och möjliggör en bekväm pumpning.

är tillsammans med T-NABB-ringen
den bästa utrustningen för cykeln

TRELLEBORGS

T-NABB-RING och SLANG
Erhållas hos velocipedhandlare.

HUSMÖDRAR

använd den evigt varande spiselsvärtan
Örnens Spiselsvart

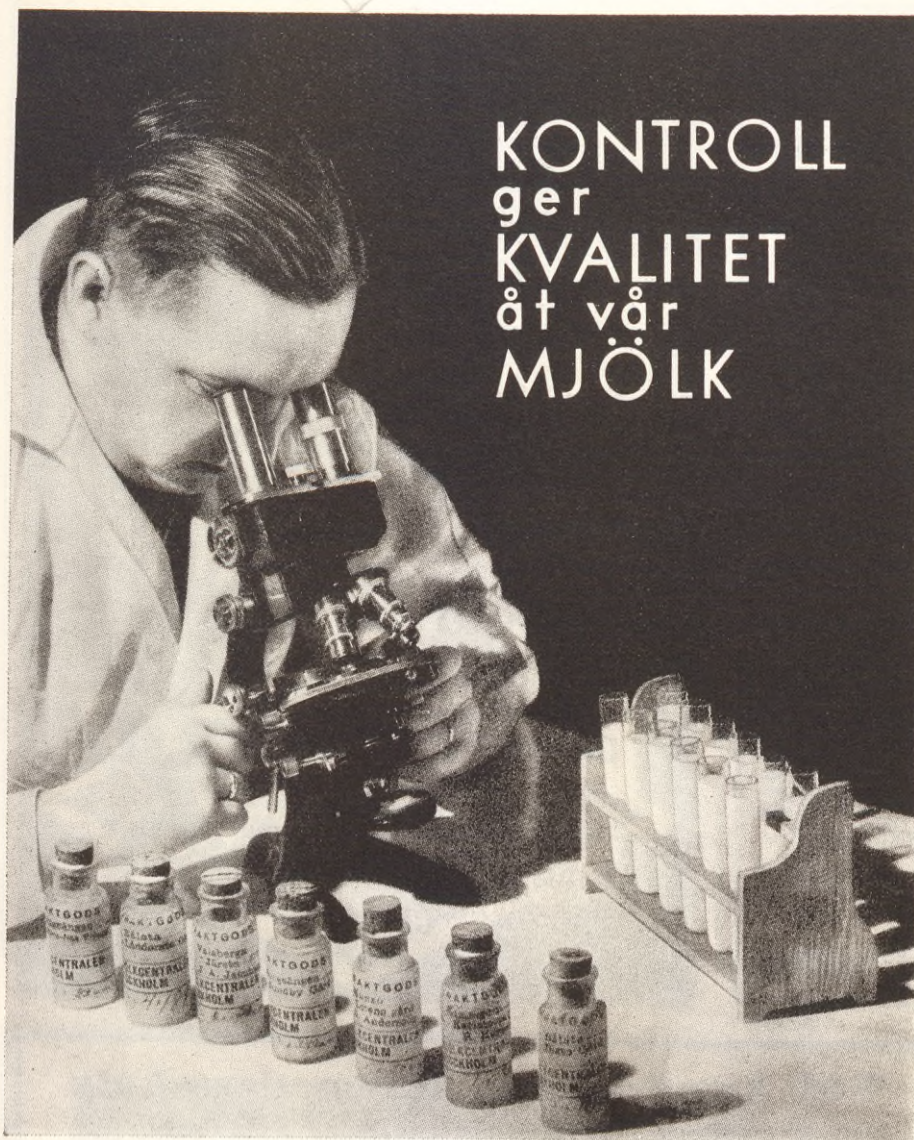
Order om två tuber
sändes franko

När Ni svärtat och blankat Eder spis med Örnens Spiselsvart behöver Ni ej göra något åt Eder spis på ett helt kvartal. Spisen svärtar aldrig ifrån sig, när något kokar över spisen, sedan är denna lika fin som förr. Trasan blir ej svart utan kommer endast det som kokat över på spisen i trasan.

Efterfråga Örnens Spiselsvart hos Eder handlande eller rekquirera direkt från fabriken. Alla husmödrar skola prova Örnens Spiselsvart och sedan blir denna spiselsvärta den enda de vilja använda. Stora jättetuber för endast 1:25, räcker i flera år. Prova och döm. Efterfråga Örnens spiselsvart hos Edra handlande eller rekquirera direkt från

Tekniska Fabriken Örnens, Långgatan 64, Sundsvall
Tel.: 4705

KONTROLL
ger
KVALITET
åt vår
MJÖLK

**Sträng hygien under fack-
mäns kontroll garanterar
våra produkter från lada-
gården till konsumenten.**

MJÖLKCENTRALEN

LANTMÄNNENS MJÖLKFÖRSÄLJNINGSFÖRENING U. P. A.

POLITIK

Greta var på tantkafferep. Med minst sju sorters kakor och två tårter. Det var nämligen tant Hedvigs födelsedag. Man hade redan ventilerat den gemensamma bekantskapskretsen och kommit in på mera allmänna ämnen.

— Nå, tänker ni resa bort något i sommar? frågade tant Beate.

— Ja, jag reser upp till min säter om ett par dar, sade tant Ester, en lång, ståttlig valkyrjetyp, som svärmade för fjällen.

— För min del reser jag med Torsten till Paris, sa i förnäm nasalton tant Stina. Han skall dit i affärer. Jag älskar Paris.

— Ja, Paris är nog vackert, sa tant Beate, som hade sett stora världen. Men tacka vet jag Wien, det vill säga det gamla Wien, kejsartidens Wien. Tänk — Donau, Pratern, de vackra ekipagerna, de eleganta toaletterna, de ståtliga officerarna — o, det är något oförglömligt! Men nu skulle jag inte vilja resa dit, nu har ju de röda alldeles förstört staden. Den gamla glansen är borta.

— Vad menar tant med "de röda"? kunde Greta inte hålla sig längre.

— Det förstår du väl — bolsjevikerna, arbetarna, sade tant Beate.

— I Wien är det socialdemokratisk majoritet, upplyste Greta lugnt. Där finns det praktiskt taget inga bolsjevik.

— Det är väl samma sak, om det är bolsjevik eller socialdemokrater, avgjorde tant Karoline, en liten bastant sjuttioåring med hög ansiktsfärg.

— Mina flickor tycker bäst om London, medlade tant Stina, de trivs inte alls i Paris.

— Men kan ni förstå, sa tant Hedvig, liten, livlig, med småkrulligt hår, hur någon människa vågar resa till Ryssland?

— Kära du, sa tant Ester, som deltagit i kvinnorörelsen i sin ungdom och fortfarande hade sociala intressen, jag skulle ingenting hellre önska, om jag hade råd. Det skulle vara oerhört intressant.

— Nä, vet du va! sa tant Karoline. Där får man ju inget se. Det är ju bara sådana där kulisser. Och så finns det så mycket loppor.

— Ni har väl läst de intressanta artiklarna i Dagens Tidning om de ryska spionerierna, sa tant Beate. Och vi som ingenting gör för vår stiliga flotta...

— Ja, det är verkligen skamlöst, sa tant Karoline. Och manskapet som inte vill äta den mat de får! Det skulle ha varit förr, när gamla amiral Bergman var sjökrigsminister. Nej, vi behöver en Hitler!!! Han skulle rensa upp med humbugen i riksdagen och överallt. Jag beundrar den mannen. Jag har hans porträtt över min säng.

— Nej, då tycker jag att Göring är en ståtligare typ, sa tant Beate. Och så är han så manligt brutal. (Forts. sid. 30.)

Morgonbris

september 1933

Hell ögat, upp-täckarsinnet.

I Sandviken mötes föreläsaren merendels av en fulltalig, vaken publik. För tjänsten av detta verkligt varma intresse torde kunna till stor del tillgodoräknas Sandvikens kommunala bildningsutskott, som är ovanligt rikt på initiativ och stark i sin strävan att förankra folkbildningsverksamheten i det aktuella.

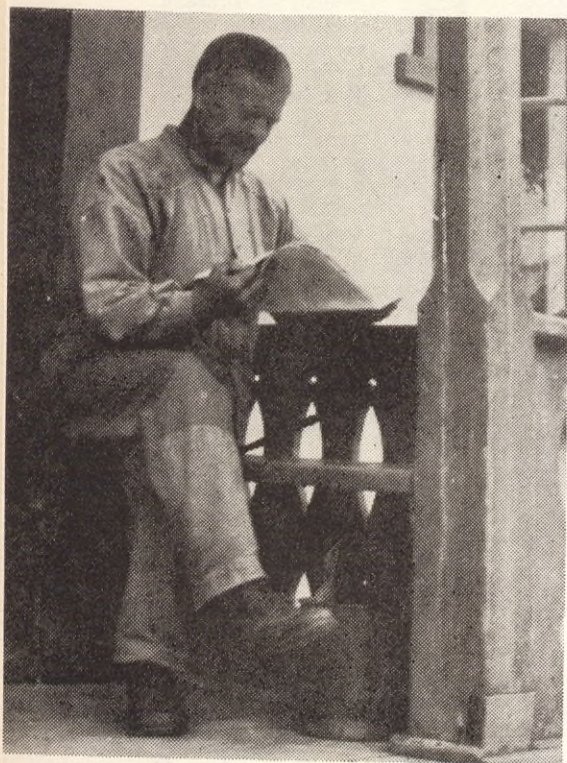
Mot bakgrunden av sitt till vida kretsar nående bildningsprogram planerar utskottet f. n. en utställning av fotografisk konst, i vilken Morgonbris inbjudits att delta. "I ett så oerhört exakt samhälle som Sandviken, där alla man har att handskas med verkligheten är — motiverar utskottets ordförande, dr Per Bolinder — den exakta fotografikonsten ett ypperligt medel till att friska upp synen på verkligheten. Vi kan säkerligen inte på varje punkt förvandla verkligheten, men mycket kan och måste göras. Det gäller då att få människorna att se den verklighet, som är där medan de handla, men också att få dem att se i vad denna verklighet brister."

Morgonbris återger här en bild med ett synnerligen prosaiskt motiv. Skall det vara något att visa, höres många invändningar. Men iakttag morgonljusets spel! Den skräpiga vindsgluggen och de trågsiga, grova strumporna — vardags-trampets symboler — till trots framkallar just ljuset över bilden hos betraktaren en angenäm känsla av den soliga morgonens livgivande friskhet och värme. Solen äger ingen privilegium till. Solen är allas vår sol.

I morgonsol.

Stefani Bruno, Milano.

II.

Där fabriksarbetaren i staden hade samvaro och diskussioner med kamrater, där han hade möten med föredrag och resolutioner och solidariska beslut, där hade lantarbetaren och småbonden till att börja med endast ensamhet.

Han hade sin tidning. Dess meddelanden, oftast mest av ortsintresse, voro i politiskt avseende vanligen konservativt färgade. De mötte ingen debatt eller motsägelser av anmärkningsvärd art ute i hans bygd. Samhällsfrågorna, politiken, som så ivrigt efter kriget

och fredsslutet diskuterades i städerna voro ännu för många på landsbygden "Polens affärer". Vad angingo de bonden? Eller den trälände lantarbetaren?

Man var van att se till två ting, skörden och sitt eget arbete. Gick det illa och blev det knappt om det, då var det någon av de två tingen eller bägge som hade klickat. Att skylla samhället och dess styrelse för annat än att skatterna voro för höga, det var inte brukligt på landet.

I städerna fanns det folk, som ideligen skreko på samhället. Samhället skulle bygga det och det, betala det och se till det. Ständigt och jämt samhället.

Var det inte därför skatterna blevo så höga? Stadsborna i synnerhet de där industriarbetarna, skulle ju ha samhället till att göra allting. Det skulle hjälpa dem att föda barn och sen bespisa dessa i skolorna. Det skulle ge dem sjukvård, det skulle klara lungdot och reumatism, och det skulle till sist ta hand om dem på ålderdomen. Det var ingen ände på alla de inrättningar, som samhället skulle uppföra och underhålla.

Var detta rätt?

Skulle inte var människa hjälpa sig själv, om hon så var rik eller fattig? För resten, vad var det för konst att leva fattig i en stad. Var man det, så fick man i alla fall det nödvändigaste genom samhällets hjälp. I stan var fattigvården icke snål. Är det rätt, stack föredragshållaren från staden in med sin fråga. Är det rätt, att alla människor ska ha det nödvändigaste när de med sitt arbete förtjänade så lite, att de voro fattiga? Eller icke alls kunde arbeta.

VAR

mötas »vi» och »de»?

Innan bonden tänkt nog för att vilja svara, hade stadsbonarbetaren och hans meningsfränder svarat: "Det är naturligtvis rätt och rättfärdigt. Vad är det annat, som kristendomen predikat i två tusen år än hjälp åt fattigdomen och lidandet. Det är dessutom det enda sättet för samhälle och land att bestå. Fattigdom, det är en sjukdom, en bacill, som skadar inte bara den som själv är fattig utan den smittar ifrån sig på tusen sätt i ett samhälle. I städerna, där alla bo in på varann, där märks det. Och vänta! Ni kommer snart att få känna det ni också på landsbygden! Ni kommer att få erfara, att också ni måste bry er om samhälle och politik och bli tvungna att hjälpa nöden och svagheten för att rädda er själva. — — —

Och bonden fick erfara det. Han upplevde, att han måste lägga sig i med liv och själ i sin hemkommuns angelägenheter. Han måste också tänka över statsaffärer och riksdagsbeslut på ett annat sätt än förr. Han måste göra sin mening gällande.

Därmed var också det moderna samhällets ande och det politiska talandet och skrivandet, det politiska meningsutbytet, kommet in över landsbygdens folk.

Det man förut med kallsinnighet mottagit som en gåva av den s. k. demokratien, nämligen upphävandet av den graderade röstskalan, det förstod man nu hade sin betydelse. Hade den gamla röstskalan, fyrkväldet, varit kvar, då hade en fattig bonde eller lantarbetare intet betytt i röstetal. Då kunde ju en storbonde eller rik sockenbo ha bestämt enväldigt med sina många röster över det, som nu för socknens lantarbetare och småbönder var så viktigt. Men nu hade man åtminstone sin lika rösträtt!

Den svenske småbonden och lantarbetaren växte på detta sätt in i de reformer i det politiska och sociala livet, som de stora industriarbetarskaraorna i städerna med sin massas slagkraft fört igenom, medan bonden ännu i allmänhet var kall för dessa reformer.

Det tog längre tid för landsbygdens folk att passera de olika skedena av utveckling. Det var ett långt steg från respekten inför rikedom och egendom, som ett tecken på överlägsenhet och skicklighet, och till insikten om att egendom och förmögenhet varken var en rättvis eller en säker mätare på en människas duglighet som medborgare. Men när bonden väl hade tagit det steget, då var han klar på demokratiens rättfärdighet. Han visste, att han kunde gå in för, att lantarbetaren, om denne eljest var en skicklig och hederlig människa, lika väl som patronen på den stora gården, hade rätt att bedöma och bestämma över samhällsangelägenheterna. Därmed hade landsbygdens folk mött städernas arbetares strävan för demokrati, för den lika och fria medborgarrätten.

Lantarbetare och småbönder fingo i sin utövning av denna rätt göra samma erfarenhet som städernas arbetare: att när det gällde samhällets gestaltning och röstningen för olika förslag, så ställde i regel de förmögna och tryggade, de som egentligen kunde klara sig och sin ålderdom, sina barns uppfostran, sin hälso- och sjukvård utan samhällets hjälp, på "sparsamhetens linje". Det betydde att man sparade sina egna medel, sina egna skatter.

Man klagade över arbetarnas ökade krav och pretentioner och de stora bördor, som besuttna medborgare måste bära för att samhället skulle kunna bedriva en allt större fostrande, hjälpande och stödjande uppgift.

Men talet om sparsamhet, hur vackert det än lät, kunde icke hejda insikten hos landsbygdens småfolk, att också de behövde ett samhälle, som genom sin verksamhet och olika inrättningar utjämnade de stora ekonomiska skillnaderna mellan människor. Att hjälpa folket till hälsa och arbete, att trygga dem mot de förödande krafterna i livet, det var icke att slösa. Det var att spara.

Steg för steg fick man uppleva, hurusom det man kritiserat hos städernas lönearbetare, deras krav på ett nytt samhälle, det blev krav och arbetsuppgifter också för landsbygdens folk, för bönderna och lantarbetarna.

Den ena sociala frågan efter den andra uppenbarade sig.

Man började sköta om åldringarna, deras bostadsförhållanden och underhåll.

Med städernas arbetare ropade man

på en reformerad pensionsförsäkring.

Man intresserade sig för mödrarna, och landsbygdens kvinnor insågo det riktiga och viktiga i att förlösningshem och moderskaps-hjälper ordnades.

Man förstod betydelsen av att allas barn, även de oskickliga föräldrarnas, av samhället tillförsäkrades en sund andlig och lekamlig uppfostran. Om inte för annat, så därför, att de annars blevo till ofrid och skada i samhället.

I den andan möttes så stad och land, vi stadsbor och de på landet, att göra livets start mera lika och bättre för barnen och ungdomen än den varit förr. Fädernas missgärningar hade ändock svängrum nog över barnens och ungdomens öde! I människans kamp mot sjukdomen möttes man också. Oändligt mycket lättare var det i de stora samhällena att ordna för sjukvårdens förbättring och förbilligande, att åstadkomma hjälp inför det onda där ändå alla människor till sist borde stå som enade bröder. Men när åsikten, att var och en skall hjälpa sig själv och icke ropa på samhället, väl en gång var genomlyst av bondens förstånd och erfarenhet och inte bara användes som knölpåk att skydda penningpungen med, då gjorde landsbygdens och städernas lönearbetare och småfolk gemensam sak för en tidsenlig hälso- och sjukvårdande verksamhet från samhällets sida.

Det dröjde en tid, innan frågan: Vad är det i våra levnadsförhållanden, som föröder hälsa och fördyrar sjukvården, också slog rot i landsbygden. Man hittade svaret, även där man var tålmodigast och minst bortskämd, i samma förhållanden, som man funnit i städerna: För ansträngande arbetsförhållanden, otillräcklig och otjänlig föda, dåligt hus och hem, otjänliga kläder.

Så skedde det, att så småningom, årtionden efter sedan den socialistiska arbetarerörelsen rest kravet på åttatimmarsdag och sunda arbetsförhållanden, kom den kroppsarbetande befolkningen på landsbygden att förstå och godkänna det mänskliga kravet på reglerad normalarbetsdag. Och snart började man även på landsbygden förstå kampen för bättre levnadsvillkor, den kamp som gav hela arbetarerörelsen dess karaktär.

Man fick upp ögonen för bostadsförhållandena och insåg nödvändigheten av att även dessa kontrollerades av det samhälle, som till sist på ett eller annat sätt fick taga hand om offren för dåliga bostäder.

Men, människorna kunde ju själva åstadkomma sitt elände genom lättja, slarv och okunnighet! Skulle de goda hjälpas tillsammans med de onda? Skulle de flitiga arbeta för de lata? De sparsamma för de slöaktiga?
(Forts. sid. 29.)

Rysk propagandaaffisch för bättre hygien i landsbygdens hem.

**Чистота
- залог
здоровья**

СОДЕРЖИТЕ КОМНАТУ В ЧИСТОТЕ. МОЙТЕ РУКИ ПРЕЖДЕ ЧЕМ ДОТРОГИВАТЬСЯ ДО РЕБЕНКА. МЕНЯЙТЕ ПОЧАШЕ РЕБЕНКУ БЕЛЬЕ. КУПАЙТЕ РЕБЕНКА ДО ПОЛГОДА ЕЖЕДНЕВНО, А ЗАТЕМ ДО ГОДА ЧЕРЕЗ ДЕНЬ.

RENLIGHET ÄR EN HÄLSANS FÖRUTSÄTTNING.

Deutsches Mädel!

Deutsches Mädel, deutscher Mann
Gehen Hand in Hand,
Und die Liebe frau umschlingt
Sie mit festem Band.

Hitler har sänt ut brevkort av denna billiga typ som ett led i propagandan för äktenskapet. Texten under bilden lyder: "Tysk flicka, tysk man, gå hand i hand och kärleken förenar dem med fasta band".

V A R F Ö R

bli inte alla kvinnor socialister?

Förefaller frågan underlig? Ungefär likvärdig med: varför blir inte alla kvinnor nazister, baptister, metodister eller pingstväänner. Allt frågor, som utan tveivel kan framställas inom dessa respektive läger — och förefalla omotiverade inom de övriga.

Men för den, som själv är socialist och har förstätt vad socialismen har att ge kvinnorna, är den ett stort bekymmer. Låt oss bortse från den — förhållandesvis lilla — kategori kvinnor, som har ett direkt intresse av att de nuvarande sociala och ekonomiska förhållandena bibehållas och som skulle mista sin ställning med dem, och istället tänka på alla de övriga.

Det är inte tu tal om att de flesta kvinnor har mycket litet att förlora och allt att vinna på en socialistisk omdaning av samhället. Alla yrken skulle öppnas för dem, och de skulle få samma avlöning som männen. Förhållandena under havandeskap och förlösning skulle ordnas ekonomiskt av staten, och barnens uppfostran skulle bli en samhällelig angelägenhet. I gengäld skulle kvinnorna utföra samhälleligt arbete, antingen det nu sedan bleve på en fabrik, i jordbruket, i skolor eller på sjukhus — vilket ej vore svårt, då så gott som allt arbete skulle bli samhälleligt. (All socialism, som icke siktade härpå, skulle icke förtjäna namnet.)

Men om det nu förhåller sig så — varför blir då inte alla kvinnor, i varje fall alla arbetande kvinnor, socialister med liv och själ? Varför finns det många, alldeles för många, som står ljumma och likgiltiga inför socialismen och istället går in för rörelser, som direkt motarbetar deras egna livsintressen?

Frågan är ingalunda tomma ord ut i luften utan istället ytterst brännande. Ty kom ihåg att den utveckling, som skett i Tyskland och som innebär reaktionens seger för oöverskådlig framtid, till stor del burits upp och bärs upp av kvinnor! Det är därför i sanning mödan värt att söka de psykologiska faktorer, som gjort att den reaktionära propagandan funnit så god jordmån hos stora kvinnomassor. Ty här räcker det icke längre med materialism: för att förstå varför dessa röstat och handlat käpprätt mot sina egna intressen får man ta till psykologin.

Den gamla rösträttspropagandan gick till stor del ut på att bevisa det kvinnorna ingalunda vore männen underlägsna utan på alla områden kunde utföra prestationer likvärdiga med deras. Och deras motståndare tjtade intill leda, att kvinnornas hjärnor var lättare, att deras fysiska krafter var svagare och deras in-

telligens klenare än männens, vadan det inte var mer än rättvist att männen gynnades på deras bekostnad på arbetsmarknaden, i synnerhet som kvinnorna dessutom hade utsikter att bli försörjda genom äktenskapet.

Nu är det ju i själva verket en smula barnsligt att förneka att kvinnorna verkligen är underlägsna, dömda efter männens måttstock. Men dömde man männen efter kvinnornas skulle man finna att de — som varken kan föda barn eller mycket annat, som kvinnorna kan — vore de underlägsna. Därför är det bäst att bedöma vart kön efter sin egenart och unna båda att leva.

Kvinnornas inflytande i det samhälle männen under årtusendenas lopp skapat har emellertid blivit tämligen beskuret. Det har från socialistiskt håll påvisats, att kvinnornas betydelse i samhället svarar mot deras ställning inom produktionen. Hemmet var från början en produktionsplats, liksom lanthemmet till en viss grad är än i dag, och hustrun intog en aktad och oumbärlig plats. Men allt eftersom hemmet så småningom övergått från att vara producerande till att bli konsumerande har dess betydelse förminskats och hustruns ställning försämrats. Den från morgon till kväll släpande bondhustrun är i själva verket självständigare än den parasiterande könsvarelse, som överklassens kvinna alltmör övergått till.

Fabrikerna har så småningom kommit att överta allt fler av hemmets uppgifter: brygd, bak, ljusstöping, korvstopning, vävning. Husmoderns arbete har reducerats, hennes betydelse har inskränkts. Förr kunde man reda sig med de produkter man själv framställde, nu blir allt större massor beroende av den industriella produktionen, varöver man har föga eller intet inflytande. Trots alla lysande tekniska framsteg har således ställningen i det stora hela blivit sämre än förr. Hemmets vara eller icke vara har blivit beroende av arbetstillgången, och äktenskapet är ingalunda längre detsamma som försörjning på livstid. Det är då inte underligt, om många kvinnor, som i äktenskapet sett den lugna hamnen och i hemmet den trygga borgen, gripits av ett slags panik och börjat längta tillbaka till äldre tiders anspråkslösare men också säkrare förhållanden. En koja, om än aldrig så usel, är dock bättre än en hyreskasärn, vars hyra man icke kommer ut med. Slit från morgon till kväll för ett torftigt bröd är dock bättre än rena arbetslösheten.

Det är här den reaktionära propagandan satt in. Den har ut-

målat äldre tiders slit och släp som rosiga idyller. Den har sagt: vad har den tekniska utvecklingen gett er — har den gett er mer lycka? (Den glömmer att den åt ett litet fåtal gett ofantligt mycket mer komfort och omväxling än de för ett sekel sen kunde drömma om, medan massornas liv blivit än fattigare och tristare.)

Och många kvinnor, som icke förmått genomskåda sammanhanget eller kanske icke velat det, har börjat drömma sig tillbaka. "Kvinnan åt hemmet" och "en man åt varje kvinna" har varit ett par av de lockbeten varmed nazismen fångat sina kvinnliga väljarmassor. Hellre möda och knog för en egen man och egna barn än ett tomt och torftigt liv på kontor eller fabrik, har många kvinnor tänkt. (Att livet på en fabrik kan vara annorlunda än i det nuvarande samhället har de icke varit i stånd att föreställa sig.) Och så har de med glatt mod svält en livsaskådning, som tyckts erbjuda dem detta samtidigt som de ryggat tillbaka inför en, som förefallit fientlig mot hem och familj. Ty det är ju den stående anklagelsen mot socialismen — att den strävar att upplösa hemmet och familjen. I själva verket förhåller det sig ju så, att socialismen även på detta område vill utbyta de existerande förhållandena mot andra, som bättre skall tillfredsställa individernas behov av lycka. Eller som Ellen Key uttryckt det: äktenskapet kommer mer och mer att bli en privatangelägenhet och barnens uppfostran en samhällelig uppgift. För närvarande förhåller det sig ju tvärtom.

I oro och ängslan för en omdaning, som de icke vet vart den kan leda, klamrar sig många kvinnor fast vid äktenskapets och familjens yttre former. Hur skröpliga dessa än kan vara, är de dock bättre än det okända intet, är deras enkla resonemang. Och för att behålla dem ger de sig reaktionen i våld med hull och hår.

Detta är en av orsakerna till att kvinnor icke blir socialister — hemkvinnornas obenägenhet att lämna sina invanda livsformer. En annan, som icke får underskattas, är den mäktiga propaganda för ett förtunnat lyxkvinneideal, som likt en oemotståndlig våg

väller fram via filmen och den kulörta pressen. En kvinna skall vara vacker och onyttig och männen är till för att bära henne på händerna — det är kontentan av denna populära levnadsfilosofi. Ropet på en film, som ger den arbetande kvinnans liv, blir allt kraftigare — men så kraftigt att filmproducenterna hör det har det ännu icke blivit.

Men det är inte bara film och reaktionär press, också mode- och nöjesindustri lever på att smickra kvinnornas fåfänga och göra dem till ytliga dockor, männen till behag. (Precis som männen i grund och botten var så särdeles förtjusta att leka med dockor!) Kläder och kroppskultur har högkonjunktur som aldrig förr, och det långt in i arbetarkvinnornas led. I sig själv är det naturligtvis intet ont i att kvinnor intresserar sig för sin kropp och sina kläder, men när det sker på bekostnad av vitalare intressen och till fördel för reaktionen — då är det fara på taket. Och då är steget inte heller långt till den kvinna, vars uppgift är att "vara den trötte krigaren till rekreation" (Göring). Reaktionen uppenbarar sig inte bara med blod och järn, den kan komma med rosor och lena ord också. För kvinnornas vidkommande är dess mål ett: att driva ut dem ur de positioner de mödosamt kämpat sig till och göra dem fullständigt betydelselösa. Därför smickrar den svagheten och undergivenheten — en svag och undergiven kvinna kan aldrig bli en god kämpe för socialismen. Däremot en reaktionens goda bundsförvant.

Den "svaga" kvinnans naturliga komplement är den "starke" mannen, d. v. s. krigaren. Ju mer omogen och outvecklad en kvinna är, desto lättare imponeras hon av militarismens yttre attribut och dess mindre genomskådar hon dess fientlighet mot hennes egen livsskapande uppgift.

De socialistiska kvinnorna har all anledning att vara på sin vakt gentemot de många konster och knep varmed reaktionen försöker vinna eller åtminstone försvaga dem och deras systrar. Och upplysning om socialismens medel och mål är mer än någonsin av nöden bland kvinnorna, om icke natten skall bryta in över oss alla.

Margit PALMÆR

Nunnorna är den enda kvinnokorporation i Hitlertyskland som ej förelagts upplösningsdekrét.

Näsornas och ögonens folk

HÖR! SE! HANDLA!

En av husmodersförbundets mest dugande och sympatiska ledarinnor reserverade sig för vad Morgonbris skrev i sitt julnummer om att ingas problem föra så direkt över till socialismen som just arbetare- och jordbrukarhennens endast man går dem in på livet.

Vi önskar att vår opponent varit med på den senare hållna byggnadsdagen vid Odinsala studiekoloni, till vilken socialistisk ungdom och arbetarkvinnor samlats för att lära bostadssocialism.

Där gavs argument, som måste övertyga varje klart tänkande kvinna. Göteborgs nye stadsingenjör, arkitekt Uno Åhrén, som med en oemotståndlig energi och vilja att ge Sverige en stad, där människorna bo på ett dem värdigt sätt, bombarderade sitt andlöst lyssnande auditorium med siffror, färskas siffror från både Sverige och utlandet. De gällde endast några sidor av det sociala livet, men siffrorna voro ändå tillräckliga att blixtbelysa hur ömkligt vi alla trampa vatten.

Arkitekt Åhrén återgav bl. a. en del statistik, som nyligen utarbetats av en tysk kommunalman och avslöjar hur den fria hushållningen lett till den mest oekonomiska planlöshet. Hamburg levererar ett större parti av ett visst slag maskiner till Berlin, samtidigt det härifrån levereras ett inte mindre parti av samma maskiner till Hamburg. På var sextionde invånare i Berlins arbetarkvarter kommer en butik. För att nämna några exempel ur högen. Arkitekt Åhrén kunde ge motsvarande från Landala-kvarteren. Vid en fabrik, som sysselsätter några hundra personer, har en undersökning visat upp att kostnaderna för denna personals resor till och från arbetsplatsen går upp till en summa som motsvarar i års ränta på en halv miljon. Men tabellerna konstaterade än mer sensationella förhållanden inom Göteborgs bostadsvärld. Denna stad intar en föga hedrande plats i de svenska städernas bostadsstatistik. Sextio procent enrumslägenheter, det ovärdiga rekordet slås endast av Norrköping. I jämförelse med Köpenhamn och Oslo står Göteborg och förresten Sverige i sin helhet synnerligen lågt i beräkningar om eldstäder pr person och detta att över hälften av Göteborgs lägenheter fortfarande endast bestås torrklösetter illustrerar enbart det hur illa ställt det är med de sanitära förhållandena.

Under senare år har det gjorts gällande att tuberkulosen ej hade något samband med dåliga bostadsförhållanden. Men den som fördjupar sig i läkarjournalerna skall finna att de trångbodda, ohygieniska bostäderna verkligen äro tacksamma härdar för tuberkelbacillerna. Säkerligen skulle också en stor del av de pengar som nu gå till pensionsstyrelsens vård av reumatiskt sjuka insparas om det allmänna satte in större krafter på höjandet av bostadsstandarden i vårt land. Men det är inte bara fysiskt, som människorna bli lidande av dåliga bostäder och trångboddhet utan även — och det i mycket hög grad — psykiskt, en omständighet som hitintills mycket litet, ja, inte alls beaktats. Arkitekt Åhrén har nu trätt i samarbete med läkare, som med mycket stort intresse gått in för att lägga upp en ny kolumn i sina journaler, där de skola fixera sina patienters bostadsförhållanden och deras medverkan till sjukligheten.

En sanering av bostadsförhållandena kräver en nybyggnadsverksamhet av betydande omfattning. Enbart i Göteborg kräves en produktion av sammanlagt 15.700 lägenheter av minst 2 rum och kök.

Det har blivit utrett, att endast en jämförelsevis ringa del av trångboddheten i Göteborg är orsakad av verklig ekonomisk oförmåga på grund av för låga inkomster. Men lika hämmande för den enskildes strävanden att höja sin bostadsstandard som ekonomisk oförmåga är ekonomisk ovisshet, arbetstillfällenas osäkerhet. Propagandan för bostadsstandardens höjande är verkningslös, om den icke accepterar grundsatsen: **Hyrona måste ned!** Fördjupar man sig i problemen så erfar man emellertid att bo-

stadsfrågan inte kan lösas radikalt (tänk bara på jordfrågan!) utan att samhällsförhållandena omgestaltas och i så måtto blir den en politisk maktfråga. Men detta får inte nedslå oss dithän att vi sätta armarna i kors och vänta tills det nya samhället är här, utan man får se till att göra det bästa möjliga av vad som är och lägga produktionen så att den i minsta möjliga mån hindrar en framtida bostadssocialism. Regeringen har ju med det stora anslaget till bostadsbygge såväl i städerna som på landet tagit ett kraftigt steg i den riktningen.

På tal om de former för bostadsbyggande, som nu äro möjliga, ansåg talaren att H. S. B.-rörelsen hitintills fyllt en storslagen mission, men den formen måste man nu komma förbi, då den genom villkoret: kontantinsats utestänger de mindre bemedlade och då också mest bostadsbehövande från de nya människovärdiga bostadskvarteren. Socialismens princip om behovstillfredsställelse före betalningsförmåga bör tillämpas vid bostädernas byggande. Ur den synpunkten är den kommunalt ledade bostadsproduktionen — vare sig denna går ut på enfamiljvilla, radhus eller höghus — den f. n. mest fördelaktiga.

För att stimulera till en mera omfattande sådan bostadsproduktion uppmanade talaren hyresgästorganisationerna i de olika städerna och brukssamhällena att upprätta undersökningskommittéer, som var och en på sin ort samlar material till och utarbetar statistik, vilken kunde klargöra för allmänheten vad som göres och inte göres.

Alltså framlade arkitekt Åhrén här för hyresgästerna ett samma program som Morgonbris redan i våras sökte stimulera kvinnorna till. Detta bör uppmuntra till fortsättning. Samla hemmens kvinnor kring kvinnornas bostadsprogram! Dela upp er på distrikt eller kvarter. Bearbeta varje hus med frågecirklar om varje lägenhets beskaffenhet, dess fördelar som nackdelar, hur många som måste bo i dem etc. Har ni inte tillfälle att själva bearbeta materialet inom kvinnoklubben, så överlämna det till en för saken intresserad kommunalman och ge sedan Morgonbris tillfälle att ta del av resultatet. Det gäller få till stånd ett vitt utbrett studieintresse för bostadsproblemen, vilket skall syfta till skapandet av värn för hemmen — en uppgift som socialdemokraterna alltid gjort till sin. Den som jämför arbetarnas hemförhållanden för trettio år sedan och situationen nu häpnar över de jättesteg som ha tagits — vi behöva endast erinra om hamnarbetarna, som vid nämnda tidpunkt oftast inte hade annat nattlogi än under någon presenning i hamnen — men det gäller att ta ännu flera jättesteg

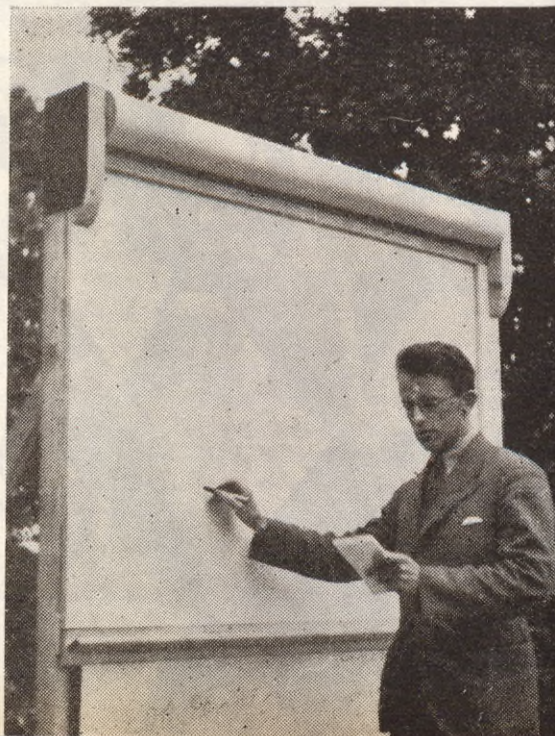
Starka argument.

Föga hedrande.

Psykisk ohälsa.

Förbi
H. S. B.

Värn för
hemmen

Arkitekt Uno Åhrén illustrerar hur illa svensken bor.

innan vi nått det närmaste målet för våra strävanden: ett sovrum, en bädd, bad, luft, ljus, utrymme för var individ.

Här göres ofta den invändningen att människor i allmänhet är nöjda med som de ha det. Ja, men varför? Därför att de levat så instängt, så i saknad av kunskaper om de nyskapade möjligheterna! Även om de ej kunna sägas direkt vara lidande av en dålig bostad vet man i alla fall inte om de många värden, den tillgång till andlig förnyelse, till större vyer, till en rikare verksamhet, som därmed gått till spillo.

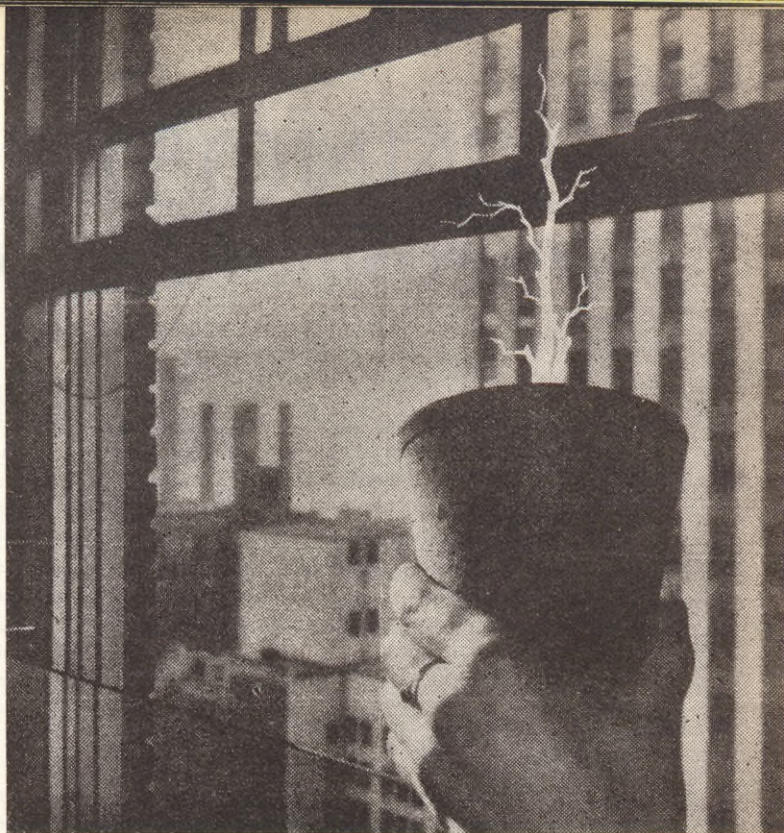
Därför måste man sprida kunskap om de nya möjligheterna, de nya strömningarna, de nya medlen. Det är förunderligt att se vilken metarmofos människorna kunna genomgå endast de riktigt få lära känna vad som de först menat inte angå dem.

Undertecknad var för tre år sedan med om att förmedla den första artikeln i svensk press om talkören. Efter vissa om och men publicerades den i Fönstret och framkallade på sin höjd en axelryckning. Rektor Hermelin på Fogelstad var nettopp den enda som ägnade nyheten en intresserad uppmärksamhet. Vid det här laget har hon redan blivit i tillfälle att konstatera att hennes slagruta den gången slog rätt. Under de senaste veckorna har på Vendelsbergs folkhögskola hållits en kurs för amatörteaterledare med landets främsta teatermän som föreläsare och föremål för hela den svenska pressens välvilliga intresse — en vad signaturen C. H. betecknande kallat den demokratisk konstövningsskola, där just talkören fått en hedersplats. Och många av de kvinnoklubbister från olika delar av landet, vilka deltog i Morgonbrisresan till Stockholm, ha förklarat ett av sina starkaste, mest bestående minnen vara "Fåglarnas" talkör på Skansenfesten.

— Människorna kunna delas i två partier, näsornas och ögonens folk, sade Sven Backlund i ett fascinerande anförande på Odinsala byggnadsdag. Näsornas folk sträcker sig inte längre än dit luktorganen nå. Det är realisterna. Ögonens folk se framåt och uppåt. De se så långt som till stjärnorna. De är utopister och idealister, förhånade i samhällslivet.

Odinsala studiekoloni är en illustration till hur det går när näsornas folk ha övertaget — en storlagen idé om en socialistisk byggnadsskola, som hindrats i sin växt av en kortsynt misstänksamhet. Människorna ha svårt att lära sig skilja på person och sak, att lära att "det är bättre lita till en god tanke än att lita till dem som vill vinna sympati av alla". De gå aldrig in för ett objektivt prövande av ett uppslag. De utgå alltid först från eventualiteten att bli lurade. De tänka sällan på sin egen möjlighet och plikt att medverka till att en god idé inte förfuskas. Förr är man med om att på alla sätt söka trampa dem till döds.

Hendrik de Man uttalar en bitter sanning, då han säger att den som vill tillföra arbetarrörelsen ett nytt initiativ måste tvinga det på densamma — och räkna med mycken smälek och misstro. Men den som gjort den erfarenheten en gång vet också att behåller man endast huvudet kallt så är det hela inte annat än fråga om tillräcklig tid — om initiativet nu verkligen är bärkraftigt. Mot bakgrunden till händelserna i Tyskland skall Odinsalokolonins uppgift framstå i allt skarpare relief. Hitlers män snärjer kvinnoskarorna med fagert tal om ett rätt återställande av hemmet och familjen. De socialdemokratiska kvinnorna ha alltid haft på sitt program: hemmet, familjen, människorna. Men till skillnad mot nazis, som vill föra världen åter till medeltida förhållanden, måste de socialdemokratiska kvinnorna söka akte på de nya förhållanden, som den ekonomiska utvecklingen ger upphov till. "Den sliter sönder den gamla familjetyper och det gäller för oss — erinrar mycket riktigt Alva Myrdal i Tidevarvet — att smidigt anpassa oss efter en ny familjetyper, så att den mera friktionslöst passar in i det förändrade samhället." Med hänsyn därtill skulle en skola som Odinsala bli en ypperlig vapensmedja. Minns att Odinsalas studiekoloni satt upp som ändamål att organisera studie- och undervisningsverksamheten rörande bostadsproduktion och i samband därmed stående sociala, hygieniska, tekniska och ekonomiska problem. Den vill utrota den arbetande befolkningens klassmärke: ENRUMSstandarden. Den vill planlägga och utarbeta förslag till nybyggnader å olika

Bygg den nya staden. Ge allt levande liv sol och luft.

orter, avseende skapandet av billiga, hygieniska bostäder för den kroppsarbetande befolkningen. För att lyckas i denna sin oerhörda uppgift och lyckas att få sina hittills indifferent system med sig vill det till att våra kvinnor se längre än näsan förstår förnimma en lukt. De skola akta sig att genast vara färdiga med sitt omdöme, de skola akta sig för att vara självtillräckliga. I Europa regera näsornas folk, förklarade Backlund. Splittring och självtillräcklighet på alla områden. Europa är en röra av stater, av militarism och av söndrade folk. På var sida har det två mäktiga planhushållningar: sovjet socialistisk, Amerika kapitalistisk. Anarkien på alla områden måste leda till katastrof. Folken söndras från varandra i väntan på katastrofen, man organiserar stora ting men glömmar att det är människorna i organisationerna som äro viktigast. Nationalismen söker sig bort från verkligheten och verkligheten är de levande människorna. Socialism är mänskighetstanken. Den kan inte begränsas till varje enskild stat. Det har ännu icke fallit någon in att — liksom då det gäller jordlapparna — säga att detta är vår sol, vår luft o. s. v. Om tiden driver mot en planhushållning för varje land, måste en stark grupp träda till och vrida tiden rätt. Skandinavisk folkvilja kan samla till internationell socialism. Skandinavismen kan endast växa sig stark i världsorganisationens tecken. Det måste vara ett friskt och sunt släkte, som skall utträtta någonting. Arbete, hälsobostäder. Skapa bostäder! För detta: att födas och leva friska — hemmet och hälsan — räcker det inte som kampuppgift? Ja — det finns andra kampuppgifter men tag dock dessa i första hand! Nu skall staden byggas! Vi skall bygga det nya samhället." Så långt Backlund. I skrivande stund sticker mig i näsan fuktluft från brev, som just kommit från ett par lantarbetarhem. Jag upplever en samma sensation varje morgon, då jag från ett Ålstenståg går över till en vagn från Söders trångbodda hyreskvarter. Fördes man med förbundna ögon in i en sådan spårvagn skulle man ändå genast kunna säga varifrån den kommer. Det slår aldrig fel. Där slår alltid emot en denna vidriga atmosfär, som skvallrar om av matos och svett inpyrda kläder, och ej sällan sticker där även fram denna starka fuktluft, vilken nu ligger över skrivbordet här som en påminnelse om att landsbygdens småfolk är lika vanlottat som stadskasernernas hyresgäster. Trångboddheten har blivit den kroppsarbetande befolkningen andel av den industriella expansionen, fattigdom och osäkerhet dess lott i produktionsprocessen. KVINNOR! SE! HÖR! HANDLA!

Inte vår sol, inte vår luft?

KVINNOSAKENS HISTORIA

Lydia Wahlströms bok recenserad av Anna LINDHAGEN

LYDIA WAHLSTRÖM: Den svenska kvinnorörelsen. P. A. Norstedt & Söners förlag.

Historisk översikt står det på titelbladet. Boken har också blivit en utmärkt historik över vissa avsnitt från våra dagars kvinnorörelse med början vid tiden för Fredrika Bremers insats. En känd anmälare har anmärkt mot arbetet att det icke behandlar även de insatser, som kvinnor under tidigare århundraden gjort. Mig synes emellertid denna anmärkning rätt så omotiverad. Helt naturligt kunde behandlingen av kvinnorörelsen icke sträcka sig så långt, då här avsågs från början att i främsta rummet få rösträttsrörelsens historik som hittills saknats. Däremot har med befogenhet anmärkts att vissa avsnitt saknas från nutiden såsom arbetarekvinnornas kvinnosaksrörelse. Författaren har antagligen ansett, att denna så nära sammanhänger med ett visst politiskt parti, att man då också skulle skildrat liberala och högerkvinnornas politiska insatser. Men inom kvinnornas fackorganisationer och inom de socialdemokratiska kvinnoklubbarna finns ett så målmedvetet arbetet just på kvinnosakens område att det är en stor skada att ett kapitel härom icke kommit till. Det hade också legat nära till hands, när arbetet utsträckts från att icke bara omfatta kampen för rösträtt, som utgör bokens dominerande del, utan också flera andra stridslinjer.

Ett hjärtligt erkännande emellertid för det sätt på vilket doktor Lydia Wahlström samlat fakta från arbetet inom Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt och dess olika föreningar över hela landet, från petitioner, från riksdagsmotioner, från utskotts- och betänkanden, från riksdagsdebatter, från offentliga möten och från alla de vägar där kvinnornas brännande rösträttfråga debatterades. Denna slutfördes först 1921, det är många årtal för övrigt utom denna, som är intressant att ha på papperet. Man tycker att allt detta arbete för denna solklara rätt skulle ligga längre tillbaka i tiden än vad det verkligen gör.

För alla vi som deltagit i rösträttsrörelsen är det verklig nöjesläsning att bli påmind om massor av detaljer vare sig tålamodsprövande, intensivt arbetsamma eller tragikomiska. Även den många gånger omtvistade rösträttsrörelsens begynnelse 1902 har givits en noggrann beskrivning.

Den korta skiss som i inledningen göres av Fredrika Bremer och hennes insatser är mycket lärorik. Läsaren blir även påmind om flera av hennes efterföljare inom kvinnorörelsen såsom Sophie Adlersparre Fredrika Bremerförbundets bildare år 1884, Agda Montelius, en av förbundets kraftigaste ledare, om Gertrud Adelborg m. fl. Historiken över förbundets verksamhet är, ehuru kort, skriven med stor överskådlighet.

I samband härmed beröres striden om Ellen Keys angrepp på kvinnosaken i skriften "Missbrukad kvinnokraft", det enda arbete av Ellen Key vilket från anmälares synpunkt verkligen med visst skäl kan vara omtvistat även om man blev retat av att det uppväckte omotiverat bittra gensagor. Lydia Wahlströms slutomdöme om denna strid är väl formulerad; hon skriver: "bakom och under det hela skymtar dock över allt hennes livs stora patos, tron på att livets alla problem måste lösas av man och kvinna tillsammans". Något beröres även striden om Ellen Keys uppfattning om kärleken och gör även här Lydia Wahlström henne rättvisa med dessa slutord: "När Ellen Key talar om erotisk lycka, gör hon det under ständig hänvisning till det ändamål, som naturen avsett därmed, barnet och dess uppfostran."

Övriga avsnitt från kvinnosakens historia som behandlas av Lydia Wahlström äro "Den gifta kvinnans ställning" som börjar med Föreningens för gift kvinnas äganderätt verksamhet, där Carl Lindhagens namn allra först förekom i samband med kvinnosaken och bl. a. även närmare beskriver den nya äktenskaps-

lagens tillkomst under Emilia Broomés kraftiga och sakkunniga ledning. Vidare märkes kapitlen Kvinnor i statstjänst, Kvinno- utbildning och kårsammanslutningar, Kvinnorna inför sociallagstiftningen samt Kvinnorna och de sexuella problemen. Rörande sociallagstiftningen förekommer naturligtvis ett erkännande åt den modiga oppositionen mot särslagstiftning för kvinnor, särskilt arbetarekvinnornas hållning.

Förutom redan nämnda förgrundsfigurer inom nutidens kvinnorörelse framhålls särskilt Anna Whitlock, Signe Bergman, Ann Margret Holmgren, Anna Wicksell, Elsa Eschilsson, Anna Sandström, Karolina Widerström.

Bokens avslutande kapitel ger en så riktig och sund syn på kvinnosakens ställning nu i dessa yttersta tider då reaktionen framträtt i olika former och med alltmer växande framgång, att det borde citeras in extenso. Ett par utdrag endast. "Just i denna vår värld, som kallar personligheten förlegad, helt enkelt för att den hyser skräck för det personliga, är det kvinnornas uppgift att förvandla livets stoff till personlig kultur. Detta är en själslig erövring, och de kunna icke göra den, annat än om de själva hålla sig fria från mekaniseringens inflytanden."

Doktor Wahlström ser förhoppningsfullt på ungdomen och anser därför att "fastän situationen för närvarande ser rätt mörk ut, kommer den dock inte längre att så förbliva". "Bland nutidens unga män finns lyckligtvis en typ, som är rakryggad nog: att kunna se kvinnor som jämställda, utan att därigenom känna sig sårade i sin manlighet. Denna manliga typ har sin givna motsvarighet i de unga kvinnor, vilka förena nutidens andliga vakenhet och sportträning med en kvinnlig värdighet, som icke är baserad på ovetenhet utan beror på inre jämvikt. Man kan grunda förhoppningen om ett samhälle där ensidigt utvecklade kvinnlighet och manlighet småningom skall kunna övergå i en syntes av mänsklighet."

Anna LINDHAGEN

Den socialdemokratiska kvinnorörelsens historia skrives av Hulda Flood.

Det felande kapitlet i Lydia Wahlströms bok, nämligen det om arbetarkvinnornas rösträttskamp, kommer att återfinnas i en speciell historik över den socialdemokratiska kvinnorörelsen, till vilken — enligt vad Morgonbris erfarit — partiets kvinnliga sekreterare Hulda Flood just är i färd att samla material. — När kan den väntas bli färdig?

Det är sant, svarar fru Flood, att jag håller på att samla material, men på grund av att jag vistas så korta perioder i Stockholm så har jag inte hunnit så långt med arbetet. Det är egentligen synd ty det finns mycket intressanta saker att ta vara på, när man börjar fördjupa sig i de gamla berättelserna och protokollen från rörelsens början.

Vad som gör det djupaste intrycket är utan tvivel den stora trosvisshet och kamplust, som besjälade pionjärerna för rörelsen. Man gav sig utan tvekan i kast med de allra svåraste uppgifter, startade Morgonbris, satte i gång agitation, inte bara politisk utan även facklig, med de minst tänkbara ekonomiska resurser. Inför ett sådant arbete, som pionjärerna inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen utfört, måste man stanna med beundran och vördnad. Kvinnorna ha minsann inte tvekat att ta sina bördor i genombrottskampen, och de ha burit dem med heder och utan suckan och klagan. Deras insats är värd en ärlig honnör, trots att de oftast bli glömda när arbetarrörelsens historia skrives. Och jag hoppas därför varmt att jag nästa år ska bli i tillfälle att slutföra arbetet.

Några särskilt intressanta episoder? Ja, just som Anna Lindhagen säger, så gjorde de socialdemokratiska kvinnorna en mycket

(Forts. sid. 30)

Optimistisk naivism

STANNAR DU MODLÖS
VID KLAGANS MUR,
SJUNKER DU SAMMAN
NÄR NUET ÄR GRÄTT,
SÅ HÖR DU EJ VISAN,
SOM KLINGAR I DUR
BORTOM STUNDENS GNY

INGEN DAG ÄR SÅ TUNG
ATT EJ AFTON NÄS,
INGEN NATT SÅ LÅNG
ATT EJ MORGON GRYR
INGEN TID ÄR SÅ SVART
ATT EJ MÖRKRET FLYR
FÖR SEGRANDE LJUS,
SOM KOMMER EN GÅNG.

EFTER VÄNDANS NATT
FÖLJER SOLENS DAG.
DET ÄR LIVETS SÅNG
I MOLL OCH DUR.
OCH LIVET TRAMPAS
ALDRIG TILL DÖDS
I GNISSLANDE GRUS.

LIVET ÄR EVIGT
— SOM LIVETS KRAFT.

STJÄRNOR TÄNDAS
I MÖRKRETS VÄRLD,
STJÄRNOR, SOM LEDA
OSS FRAM MOT LJUS
OCH VÄRMANDE SOL.

ALLTSÅ, MIN VÄN,
STÄM DIN FIOLO
TILL EN FRISK MELODI,
SOM FÖR DIG FÖRBI
KLAGANS MUR!
DIN PLATS ÄR EJ DÄR.
DIN PLATS ÄR PÅ VÄGEN,
SOM FRAMÅT GÅR,
FRAMÅT I MOLL OCH DUR.

Helmer STUGE

SKOLA VI INVENTERA demokratiens tillgångar bland kvinnorna? Vad säger Tidevarvet?

Demokrati eller diktatur är helt naturligt dagens stora diskussionsämne.

— "En inventering på olika håll av demokratiens tillgångar, försvars- och förnyelsemöjligheter kan inte heller vara annat än riktig och nödvändig för alla som håller på demokrati. Om det någonsin har varit viktigt att fixera målet, och i arbetet för detta ingjuta så mycket koncentrerad kraft och nyckande inspiration som en verklig övertygelse överhuvudtaget är mäktig, så borde det vara nu, när demokratierna — eller i varje fall det som får gå under namn av demokratier — störtar till marken runt omkring oss som stormknäckta träd", — anmärker Tidevarvet mycket riktigt i sin ledare för den 19 aug., i vilken den kommenterar statsministerns föredrag om demokratiens problem, vid Västmanlands kvinnodistrikts sommarting i Norberg. (I förbigående kan jag inte låta bli att inskjuta, att statsministern inte yttrade, som Tidevarvet tycks ha uppfattat det, att demokratiens försvar uteslutande vilar hos socialdemokratin, utan hans yttrande gick ut på att socialdemokratien utgjorde den starkaste demokratiska kraften i detta land, ett påstående som kanske blir svårt att bortförklara.)

Emellertid är inte min mening att här börja en vanlig tidningspolemik. Varför denna artikel överhuvudtaget kommer till är därför, att jag allt sedan Fogelstadsförbundets årsmöte i midsommar, där demokratiens och diktaturens problem ingående behandlades, vid vilket möte jag tyvärr inte hade tillfälle närvara, åter och åter har frågat mig, tro talarne vid Fogelstadsmötet att det är tänkbart få till stånd en svensk kvinnofront mot reaktionen, tro de att det är möjligt få alla demokratiskt sinnade kvinnor i vårt land till samfällt arbete för demokratiens bevarande?

Talrika erfarenheter från mitt arbetsfält säger mig, att det tarvas en outtröttlig upplysningsverksamhet bland kvinnorna, om vi ska kunna känna oss lugna för att inte vad som hänt i Tyskland ska hända även här, om vi ställas inför en liknande påfrestning. Och det är inte bara inom ett läger som upplysning behövs, det behövs inom alla.

— "Vi måste gå den politiska vägen" — yttrade Elisabeth Tamm, vid Fogelstadsförbundets årsmöte, och Honorine Hermelin underströk kraftigt i sitt föredrag om "Kvinnorna och diktaturen", att kvinnorna måste samarbeta för att värna demokratin och mota diktaturen. Det är alldeles riktigt, vi måste gå den politiska vägen, och vi som äro uppe på vägen vi måste försöka dra de andra, de stora massorna av kvinnor med oss. Och för detta kräves det onekligen samarbete av alla radikala kvinnokrafter i vårt land.

Hur menar talarne vid Fogelstadsförbundets årsmöte och hur menar Tidevarvet att detta samarbete skall gå till?

Kunna vi inte, för att rent av göra allvar av Tidevarvets uppmaning till en inventering av demokratiens tillgångar, i våra tidningar ta upp en diskussion i dessa frågor?

Visst vet jag att vi kunna samlas och anta resolutioner, men vad nyttar det till att papperskvarnarna mala?

Naturligtvis ha opinionsyttringar sitt värde ibland, ja kunna t. o. m. vara nödvändiga, men det kräves litet mera om det skall bli verkliga resultat.

Och det är nog inte alldeles ur vägen om vi i dessa dagar göra oss den frågan: var står huvudparten av de svenska kvinnorna, om vi skulle ställas inför ett avgörande liknande vad som skett i Tyskland?

Det kan bli på kvinnorna det beror om demokratin skall kunna bevaras. Och i så fall vilar ansvaret tungt på oss alla, som äro medvetna om vad tiden kräver av kvinnorna.

Alltså är en inventering av de demokratiska krafter inte bara önskvärd utan även nödvändig.

Vad säger Tidevarvet?

Hulda FLOOD

Världspostiljon

Esperantisternas nya kvinnliga sekreterare förmedlar brev mellan olika länders arbetarkvinnor.

Esperanto skall bli en brygga mellan de olika ländernas kvinnor, lydde parollen på arbetaresperantisternas nyligen hållna världskongress i Stockholm. Detta bestämda syfte hävdades ytterligare genom den socialdemokratiska fraktionens val av en kvinna till den internationella sekreterarposten. En ung stockholmska, fru Agda Carlsson, har alltså fått på sin lott stimulera kvinnorna till att lära sig esperanto och sedan medelst brevförmedling sammanföra de nya esperantotalarna med meningsfränder världen över.

Fru Carlsson är själv ett levande exempel på värdet av esperanto. För fem år sedan var hon med på de socialdemokratiska ungdomsdagarna i Wien. Vid detta tillfälle kunde hon inte esperanto utan var alldeles ur stånd att komma i kontakt med de österrikiska kamraterna. Denna brist framstod ännu plågsammare, då hon såg med vilken lätthet esperantisterna i hennes följe rörde sig bland utlänningarna. Den som genast vid hemkomsten satt sig att läsa esperanto var Agda Carlsson, så att vid de något år senare följande ungdomsdagarna i Köpenhamn var hon väl förtrogen med det nya korrespondensmedlet och fick oerhört mycket ut av mötet.

— Det kvinnliga deltagarantalet vid Stockholmskongressen var — berättar fru Carlsson — glädjande stort. Det är tydligt att kvinnorna börja ägna även detta problem sin uppmärksamhet. Tänk, även på Elvira Vedbergs erfarenheter som esperantist i Genève, varom Morgonbris berättade i förra numret.

Fru Carlsson har hört att det är planer på att förlägga en nästa års Morgonbrisresa till England. Med hänsyn till dessa stolta planer vore det ju synnerligen lämpligt att begagna den stundande studiesäsongen till esperantolektioner för att sedan bättre tillgodogöra sig de stora möjligheter en sådan resa måste bjuda. Och hur skulle det vara om våra arbetarhustrur sedan de lärt sig det nödvändigaste om språket, började korrespondera med sina systrar i t. ex. England. Hur lärorikt och intressant skulle det inte vara för våra svenska arbetarhustrur att lära känna andra länders kvinnor och med dem få utbyta tankar och erfarenheter om dagens problem. Alltså: Lär esperanto under den kommande vintern! Morgonbris skall lämna sitt stöd i form av upplysningsartiklar på esperanto. Alla upplysningar om kurser och korrespondenser lämnas av fru Agda Carlsson, Artemisgatan 23, Vår tan.

Två kvinnointernationaler Kvinnlig front mot fascismen.

Två kvinnointernationaler har under den senaste månaden avfattat resolutioner med anledning av händelserna i Tyskland. Dessa två aktstycken — det ena från Open Doorkonferensen i Prag, det andra från den kvinnliga fackföreningsinternationalens möte i samband med fackföreningskongressen i Bryssel — visa vid en jämförelse en artskillnad, som vi inte kunna underlåta att påpeka. Vi torde inte behöva kommentera. Jämförelsen säger nog. Enligt vad fröken Ingeborg Wallin meddelat D. N. gjorde Open Door ett uttalande mot de nuvarande förhållandena i Tyskland, begärt från tyskt håll. Det var mycket försiktigt avfattat — hur vet man hur där egentligen står till (!) — ungefär så här: "Det går för ögonblicket så många rykten och så många obekräftade uppgifter om kvinnornas ändrade ställning i Tyskland. Om dessa rykten äga någon grund så be vi på det älskvärdaste få protestera mot saken." Den var ställd direkt till Hitler.

Open Door talar om rykten och obekräftade uppgifter, när Tysklands regeringspress dagligen ger officiella meddelanden om nya attacker mot kvinnornas förvärvsarbete. Här säges det ut att det nationalsocialistiska partiet är ett så utpräglat manligt parti och så uppfyllt av de närmaste och mest tvingande uppgifterna, att det inte ännu har hunnit ta ställning till kvinnofrågan i alla dess enskildheter. Kvinnorna i partiet ha intill den nationella revolutionen huvudsakligen medverkat till de gemensamma målen i övertygelse om att först i nybyggnadsarbetet efter omstörtningen skulle kvinnornas insats få någon mening. Men det säges också ifrån att "en stor del av vårt sociala elände beror på kvinnornas oduglighet" (Völkischer Beobachter, 7 juni 1933).

Lydia Gottschewski, Frauenfronts ledarinna, förklarar att för

all del nog skall kvinnan få komma med i politiken som det vakna och manande samvetet, men detta är ingen väsentlig fråga nu när så mycket större och viktigare problem kräva sin lösning. I ett land med 8½ miljon arbetslösa är det en tacksam uppgift för en diktator att spela ut det ena könet mot det andra. Den är desto tacksammare som Hitler varken vill eller förs erkänna den verkliga orsaken till arbetslöshet — det kapitalistiska systemet. Tidningarna innehålla spalt upp och spalt ner notiser, som omtala att kvinnliga lärare, läkare och tjänstemän entledigats och ersatts av män. Alla kvinnliga tjänstemän sammanförs i en och samma yrkeskorporation utan hänsyn till ålder och anställning, under det att männen delas upp på sex grupper. De skola inte heller erhålla ordinarie anställning före 35 år. Följderna: kvinnliga tjänstemän kan när som helst uppsägas, de befordras senare och få senare pensionsrätt än sina manliga kolleger. Detta bara en axplockning, men redan med hänsyn till den häpnar man över Open Doors försiktighet.

Arbetarkvinnorna i Bryssel sade i stället ifrån så mycket resolutare.

De fackligt organiserade kvinnornas internationella konferens uttrycker sin djupa avsky för det tyranni för vilket arbetarklassen i Tyskland har utsatts och protesterar mot beslagtalandet av fackföreningsrörelsens egendom och det brutala förintandet av densamma. Den känner den yttersta sympati för den tyska reaktionens offer. De lidanden som dessa offer och deras familjer utstått, har gjort ett djupt intryck på alla arbetande kvinnor och har eggat dem till kraftig opposition mot alla de våldsdåd, varmed man vill framtvunga en övertygelseförändring hos människor, beröva dem deras människovärde, inskränka deras omdömesförmåga och sätta en gräns för all kulturell utveckling. Tyskland var ett av de länder, i vilka de största framstegen hade gjorts i fråga om kvinnornas sociala och ekonomiska likställighet med männen. Nu beror kvinnornas framsteg på några fås vilja, som icke önska deras likställdhet med männen. Kvinnorna tillåtas utföra tungt fabriksarbete men avlägsnas från alla högre befattningar.

(Obs. Open Door! Det är industriarbetarskorna, som träda i bräschet för de kvinnliga tjänstemännen. Red:s anmärkning.)

Deras rätt att välja yrke enligt sin begåvning är fullkomligt avskaffad; deras rätt till utbildning till högre befattningar är begränsad; kvinnorna har träffats mycket hårdare än männen av de diktatoriska åtgärderna, vilka strävar att spärra alla vägar, som leder till ekonomisk och social demokrati. Vi är fast övertygade om att den fascistiska regering, som nu styr Tyskland, icke skall vara stånd att upprätthålla sitt herravälde. Ju större förtrycket är, desto starkare blir de krafter, som arbetar mot det och desto mer levande blir tron på en konstruktiv demokrati, som medvetet arbetar på sina ekonomiska, sociala, kulturella, nationella och filosofiska mål.

Fackföreningskvinnornas konferens uppmanar kvinnor av alla nationer, som anse personlig frihet för ett oundgängligt livsvillkor, att icke blott uttrycka sin sympati för offren utan också arbeta mot de fascistiska diktatorerna genom propaganda i alla lager av samhället, genom oavslätlig propagandistisk och organisatorisk aktivitet och framförallt genom att opponera sig mot all reaktion som ett hot mot kvinnans så hårt tillkämpade likställighet med mannen, samt genom samvetsgrant uppfyllande av plikten att hjälpa de tyska kvinnorna i deras nuvarande betryck.

I skrivande stund sammanträder den socialdemokratiska arbetarinternationalens kvinnokommitté i Paris. Säkerligen kommer den inte bli mindre bestämd i sitt ställningstagande till den nya situationen för Tysklands kvinnor och den fara, som fascismen innebär för alla länders kvinnor. Härom i nästa nummer.

DE HEMKOMNA BERÄTTA

Sommaren är snart till ända. Även en tidnings redaktionsbord kan inhösta skörd av den. De senaste veckornas dagspost har således till Morgonbris fört med sig rapport på rapport från ferieresenärer, som varit ute och hämtat nya impulser och nya lärdomar samtidigt de njutit av sommargrönka och ny miljö.

Duktiga
dalakvinnor.

Kvinnoförbundets ordförande fru Signe Vessman har återkommit från dalakvinnornas årskonferens i Grängesberg, som även blev en jubileumsfest med anledning av distriktets fyllda tio år. Signe Vessman var samtidigt rörd och imponerad.

— Det blev — omtalar hon — en ståtlig uppmarsch av duktiga kvinnor — en skara på 350. Mötesförhandlingarna präglades av den framåtanda, som råder inom distriktet och som även verksamhetsberättelsen vittnar om. Av denna framgår det bl. a. att Dalarnas kvinnodistrikt nu är det tredje i storleksordningen inom förbundet. Ordföranden och V. U., som varit desamma de tio åren igenom, blevo även denna gången omvalda, likaså styrelsen i övrigt. Semesterhemsfrågan tilldrog sig särskilt stort intresse. Den var också ordförandens skötebarn. Distriktsstyrelsen fick i uppdrag att söka lösa den på bästa sätt, klubbarna ålades att var och en på sitt håll även pröva uppslaget och hjälpa till att finna på råd.

Det blev strålande sol och feststämning på det med jubileumsfesten kombinerade sommaringet. Ett nytt och intressant inslag i programmet blev Anna Wallins balloptikonbilder av klubbarnas verksamhet, naturscenerier, exteriörer och interiörer från bygdens industriföretag. Länets landshövding uppvaktade med telegram och kvinnoförbundets ordförande inledde mångfalden av hyllningstal. Och sedan sjöngo dalakvinnorna såsom man sällan får höra sjungas unisont.

Tack till
regeringen.

I Lysekil har kvinnoklubben sett som gäster kamraterna från Uddevalla, Hjalmedal och Härnässet, vid vilket angenäma tillfälle diskuterats frågan om bildande av distrikt. Lysekilklubbens styrelse hedrades med uppdraget att föra frågan vidare samt inkalla till konferens för ett slutligt avgörande. Mötet uttalade ett tack från hennens kvinnor till regeringen för dess genialiska lösning av arbetslöshetsfrågan. Mötet var hela tiden präglad av den bästa stämning samt glädje över att den socialdemokratiska kvinnorörelsen börjar vinna insteg och framgång även i Bohuslän.

Rörelse
på
marsch.

Partiets kvinnliga sekreterare fru Hulda Flood representerade kvinnoförbundet på nykterhetslogen Verdandis tjugonde rikslögmöte i Vendelsbergs folkhögskola.

— Här rådde arbetsvilja och framtidshopp — rapporterar fru Flood. — Som mötet förenats med en studiekonferens hölls en rad föreläsningar och instruktioner mellan eller i anslutning till de egentliga mötesförhandlingarna.

Första föreläsningen hölls av skolans rektor Justus Elgeskog, som rubricerat sitt ämne "Stället och vägen", i vilket han gav en hälsosam kritik åt dessa, både människor och organisationer, vilka stannat på vägen och glömt vandringens höga mål. Det var dessa, vilka kommo under benämningen stället. Vägen däremot, var talarens beteckning på dessa, som alltid måste vandra mot nya mål, som aldrig i självförnöjd kontemplation stanna vid redan vunna resultat, utan äro i ständig utveckling. Och detta måste vara våra folkrörelser livsnerv. En rörelse kan inte stanna ty då upphör den ju att vara en rörelse.

Nästa föreläsning hölls av Verdandis studieledare Aug. Karlsson, som talade om ungdomsverksamheten. Hans framställning blev som en illustration till rektor Elgeskogs föreläsning. Där han stod och talade om allt det nya, som tränger sig fram på ungdomsverksamhetens område, och som måste beaktas, var han en typisk representant för utvecklingen — vi måste framåt. — Det kostar pengar och arbete — sade talaren, — men om inte rörelsen skall stanna av så måste vi skaffa erforderliga medel och vi måste arbeta. —

Fortsättningen av rikslögmötet gav också, både vad föreläsningar och debatterna under mötesförhandlingarna beträffar, intrycket av, att här hade man framför sig representanter för en rörelse som var stadd i rörelse.

Den senaste kongressperioden har också Verdandi gått framåt även i kvantitativt hänseende. Vågdaalen är passerad, nu går det uppåt.

Studieverksamheten behandlades ingående vid mötet, och agitationen och dess metoder belystes i en föreläsning av Elis C:son Floth. Även beslöts att ytterligare utbygga samarbetet med arbetarorganisationerna, att utvidga kretsen för arbetet med gemensamma kurser och enstaka föreläsningar tillsammans med dessa. Och det är att hoppas att våra kvinnoklubbar villigt och verksamt delta i detta samarbete.

Som en direkt fortsättning på ett föregående rikslögmötes beslut, att Orden skall helt stå på arbetarrörelsens grundval, be-

slöts, att som underrubrik under N. O. V. sätta Arbetarnes Nykterhetsförbund.

Vid styrelsevalet valdes förre v. ordf. Anna Carlsson, som på grund av sjukdom undanbett sig återval, till hedersledamot, till ordf. J. S. Nyberg, vice ordf. Johan Nyberg, Råda, Lidköping, sekr. J. Törnfeldt, kassör Oskar Blomqvist, studieledare Anton Andersson, ombudsman H. E. Ström, ungdomsledare Aug. Karlsson. Ledamöter utan funktion Elis C:son Floth och Hulda Flood. Suppl. Gust. Lindstrand, Malmö, Hugo Sohlberg, och Janne Larsson, Hultsfred.

Fröken Margit Jansson, Stockholm, har återvänt från Brunnsvik med fylld kappsäck.

Bland ABF:s sommarkurser på Brunnsviks Folkhögskola var denna gång upptaget ett nytt ämne, nämligen "Arbetarrörelsens historia". Kursen var avsedd som ett experiment, vilket under d:r John Lindgrens sakkunniga och utmärkta ledning slog synnerligen väl ut. För deltagarna blev studiet av detta ämne ett sant nöje, och alla voro vi på det klara med, att vi genom de under vintern bedrivna studierna i ämnet plus de kompletterande skildringarna, som vår lärare gav på ett så fängslande sätt, fingo den bästa tänkbara valutan av kursen.

Vår rörelse är nu över ett halvt sekel gammal och vi ha kommit så långt, att vi ha en historia, en historia, som vi med rätta kunna vara stolta över. Där möta oss bilder av nöd och försakelse och av en järnhård kamp för en människovärdig tillvaro för det arbetande folket. Vi få läsa om de stora ledarna, som skapat och fört den moderna arbetarrörelsen framåt, en August Palm, en Axel Danielsson, en Hjalmar Branting, en Kata Dahlström etc., och vi få även göra bekanskap med de många veteranerna inom vår rörelse, vilkas namn kanske icke äro så kända men som i det tysta utträttat storverk och genom sitt trogna arbete i lika hög grad medverkat till att bygga upp den ståtliga arbetarrörelse, som vi i dag äga.

Jag skulle önska, att så många som möjligt av våra arbetarkvinnor finge tillfälle att en gång få lämna sitt slitsamma, bekymmersfyllda vardagsliv för att göra bekanskap med Brunnsvik. Någon bättre rekreation kan knappast tänkas än dessa 14 dagar av kunskapsökande, nöje och vila i väl avvägda proportioner. Hur många nya intryck skulle de ej ge och hur mycket gladare i sinnet och lättare om hjärtat skulle man ej komma hem igen för att med förnyade krafter återupptaga sitt tunga värv.

Stockholms stads skolor för yrkesundervisning

Skolorna för handel

(Borgarskolans handelslinje)

börja nya kurser omkring den 1 september i:

1. Bokföring med handelslära och kontorsgöromål	2	term. (6 tim. pr v., terminsavg. 20:— kr.);
2. balansteknik	1	" (3 " " " " 15:— ");
3. balanskritik	1	" (3 " " " " 15:— ");
4. revisionsteknik	1	" (3 " " " " 15:— ");
5. handelsräkning	1	" (3 " " " " 15:— ");
6. maskinräkning	1	" (2 " " " " 15:— ");
7. svensk handelskorrespondens	1	" (3 " " " " 15:— ");
8. tysk handelskorrespondens	2	" (2 " " " " 20:— ");
9. engelsk handelskorrespondens	2	" (2 " " " " 20:— ");
10. fransk handelskorrespondens	2	" (2 " " " " 20:— ");
11. fransk stenografi	1-2	" (2 " " " " 20:— ");
12. tysk stenografi	1-2	" (2 " " " " 20:— ");
13. engelsk stenografi	1-2	" (2 " " " " 20:— ");
14. svensk stenografi	1-4	" (2 " " " " 20:— ");
15. maskinskrivning	(5, 10 ell. 12 tim. pr vecka, terminsavg. 15:— kr. för 80 tim.)	

För kurserna nr:is 1-13 äro inträdesfordringarna: fyllda 17 år och 2 års anst. inom handel. (Från senare villkoret brukar dispens kunna erhållas.) För delt. i utl. handelskorr. och utl. stenografi erfordras kunskaper, motsv. minst realskolexamen.

För kurserna nr:is 14 och 15 äro inträdesfordringarna fyllda 15 år.

Terminsavgift erlägges vid inskrivningen.

Avgift å mera än kr. 25:— erlägges med hälften vid inskrivning och hälften vid mitten av terminen. Elever under 17 år skola vid anmälan uppvisa senaste skolbetyg.

För medellösa eller svagt bemedlade elever kunna terminsavgifterna nedsättas.

Anmälningar till samtliga kurser och avdelningar emottagas å rektorsexp. Birgerjarlstorg 7-9 (Riddarholmen) dagligen kl. 11-12 f. m. och 7-8 e. m. Telefoner: 20 21 33 och 20 27 10.

Vidare upplysningar angående skolorna lämnas å rektorsexp. Prospekt sändes på begäran. REKTOR

Ett studie-
experi-
ment.

Londondimma.

Skräckfilm från Londons slumkvarter

Det var en solig julmorgon. East End visade sitt allra gladaste ansikte. Man hade svårt att i denna del av London upptäcka något av romanernas grå spökstad, en stad, som man kan dra i tvivelsmål att den överhuvudtaget existerar. Hur många rysliga idéassociationer föder inte ordet East End? Skildringarna från östsidan av London alltifrån söndagsskoltidningarnas berättelser till den modernaste detektivromanen har gjort East End till nödens, brottets och den obeskrivliga, grå tröstlöshetens hemort på jorden. Men East End-borna själva protesterar mot den slentrianmässiga och felaktiga uppfattning om dem och deras stad, som Wallaces-litteraturen och genomsnittsjournalistiken sprider över världen.

— Vi är hederligt och hyggligt folk, säger de. Har vi bara ett jobb, så är vi nöjda och belåtna med vår hemtrevliga, glada stad.

Det är inte London de menar utan East End. London är nämligen inte en stad utan många, sammanfogade som cellerna i en bikupa. Det finns East End-bor, som levat glada, nöjda och lyckliga hela sitt liv utan att en enda gång besökt den förnäma stad av Londondistriktet, som kallas West End.

Julmorgon. Överflöd av varor, av färgprakt av sol. Äpplen och meloner, bigaråer och apelsiner i små berg, som täcker salustånd och fruktlådor ute på gatan, sallad och blomkål, tomater och ärter, rosor och liljor, allt friskt och grant och sagolikt billigt. Flugorna svärma över fisk och köttstånden. Det ser mindre aptitligt ut. Fylliga judinnor med röda kinder och svarta ögon öppnar sina boddörrar. De hänger ut de ljusa bomullsklänningarna och blusarna med färska prislappar, ordnar realisationshattarna i skyltfönstren. Här köper man dräkt och hatt,

som går an, för tiondelen av vad man får betala i West End. En liten man med en liten åsna, dragande en apelsinkärra, sneddar lugnt gatan mellan hären av röda tvåvåningsbussar. Nätta små kontorsflickor utan strumpor och utan hattar ilar till sitt arbete. Dagdrivare och tiggare, barn och unga mödrar samlas i parkerna. Den som är trött lägger sig bara ned på gräsmattan under ett skuggigt träd och somnar in. Magra män med seniga armar har redan ute vid dockorna eller i de väldiga varumagasinen gjort rätt för sin frukost. Fåordiga och stillsamma äter de sin skinka och dricker sitt te i någon av de hundratals små hemtrevliga krogarna. East End är en pittoresk stad, ja, rent av en vacker stad. — Har vi bara ett jobb, så är vi nöjda... Och så säger i dag en femtedel av Englands arbetare. Synen, som möter mig i hörnet av Commercial Road och West India Docks Road är symbolisk för England — för världen. En kö av tålmodiga män, illa medfarna mer eller mindre slöa män. En annan kö av kvinnor, lite mera rörlig, otåligare. Sakta, sakta slukar arbetslöshetsbyrån köerna. En efter en droppar in. De ska ha sina böcker stämplade och kanske, om de har tur, få några dagars tillfälligt jobb. Den manliga kön delar upp sig i små grupper, som diskuterar sista fotbollsmatchen och möjligheterna att vinna på dagens kapplöpning, ifall man hade några shilling att offra på vadhållning. Man ser mörka uttryck och djupt färade ansikten, men också solbrynta ynglingar, bleka, magra men ännu inte dystert märkta av nöd och svält. De har rättighet att hoppas på bättre tider. Så gott som utan undantag bär de utslitna kläder och trasiga skor. En enda man har skjortkrage, alla de andra bär smutsgrå halsdukar, virade en eller två gånger kring halsen. Men den detaljen har inte så mycket

med arbetslöshet och misär att göra. Den engelske arbetaren finner man mera sällan i helgdagskläder och krage.

— Jag har varit arbetslös nu i två år, säger en liten man med intelligenta, bruna ögon. Jag var mekaniker i en fabrik, och det är svårt att få något jobb i mitt fack. Det är inte många av de stackars satarna, ni ser här, som kan få ens ett tillfälligt arbete. Kvinnorna har det nästan lättare att få jobb för några dagar. De är inte heller så specialiserade. Men hustru min har aldrig haft något arbete. Vi har två barn också. Understödet har blivit mindre och mindre, och så känner man sig inte som en riktig karl längre, då man skall vända sig till fattigvården. De där herrarna i parlamentet sitter och pratar och pratar. Och nu pratar den ekonomiska konferensen också — — — men det blir säkert lika litet gjort för det. Inte blir det bättre tider för att folk samlas och pratar.

Han knöt näven och det kom eld i hans bruna ögon. På min fråga, hur hans kamrater i kön ställde sig till fackföreningsrörelse och politik, svarade han:

— Slöfockar de flesta. Förstår inte att hålla ihop. De lever var och en för sig. Kanske 50 % av dem har varit organiserade i någon fackförening.

Och kvinnorna? Jag följde kvinnoraden över en mörk bakgård. En stor kvinna med tung kropp satt nedsunken på cementtrappan. Hon höljde sina lumpor med den rysligaste gamla plyschkappa och studerade ivrigt ett papper, som hon fått inne på byrån. Leende, med ett nästan belåtet uttryck i sitt härjade ansikte, såg hon upp vid mitt tilltal.

— Jag får återvända till konservfabriken, sade hon. Inte samma fabrik, där jag varit förstas utan en annan. Men jag har fått jobb fem dar i veckan för hela månaden framåt. Förut har jag inte haft en dags arbete på ett och ett halvt år. Jag kan ju inte ta sådant där tillfälligt städjobb, som de unga jäntorna. Har aldrig gjort annat än varit på fabrik. Jag är änka och har sex minderåriga barn.

Jag ställde mig i kön, visade polisen vid ingångsdörrarna mitt journalistkort, när de andra visade sina böcker, och blev insläppt. I allmänhet tycktes kvinnorna vara bättre klädda och gjorde ett mera välvårdat intryck än männen. Naturligtvis syntes många smutsiga, slitna kappor, som höljde ännu slitnare lumpor, men i synnerhet de unga flickorna gör tydligen rörande försök att ifråga om skor och kläder hålla sig uppe, se snygga och trevliga ut. Säkerligen sker det i många fall på födans bekostnad. Nästan alla de unga kvinnorna såg undernärda ut, några med nästan skrämmande gråbleka ansikten och feberglans i ögonen. En och annan ung mor stod i kön med sin baby på armen. En liten barfotatös på en två-tre år höll sin mor i kjolen och snyftade och grät.

Överallt på kontorets väggar såg man anslag och tillkännagivanden om tillfälligt arbete, som stod att få, inom de mest skilda branscher: restauratriser, husor (mest sommarvikariat för en eller två veckor), diskerskor, mekaniker, filmstatister, springflickor, butiksbiträden, maskinskriverskor o. s. v. Allt endast tillfälliga platser för några dagar eller i bästa fall veckor. Särskilt många möjligheter fanns det i den husliga branschen. En svensk londonhusmors ord genljöd i mina öron, när jag stod och läste på anslagen:

— Det är nästan omöjligt att få fatt på en engelsk flicka, som kan städa eller laga mat. Man får leta med ljus och lykta och hittar ändå inte ett engelskt hembitråde, som är villigt att ensam sköta ett mindre hushåll. Naturligtvis finns det högt kvalificerade engelska hembiträden, men de har ifrån början inriktat sig på en enda detalj eller sida av det husliga arbetet och föraktar att ta plats i en familj, där man har mindre än fyra, fem tjänare. Jag erinrade mig också, vad den svenske sjöbjörnen hade sagt mig dagen förut: — Det finns ingen nations kvinnor jag är så rädd för som engelskorna. De är redbara och moraliska och vill gifta sig med en man, som börjar en liten flirt med dem. Men stackars den, som blir gift med en engelska ur arbetarklassen!

Ett typiskt slumkvarter: Husen, byggda utan tanke på bekvämlighet och trevnad, liknar bikupor, överfulla, mörka smutsiga.

Hon kan inte sköta om sin gubbe. Springer ut och köper några stekta fiskar och lite färdig potatis och slänger fram i ett papper åt honom, när han kommer hem från slavjobbet.

Mycket av vad jag lyckades få se i de engelska arbetarhemmen tydde på, att den svenske sjömannen hade rätt. Herrarna i London County Councils undervisningsavdelning talade med en viss stolthet om den husliga utbildning man numera bekostade folkskoleflickorna. Som jag intresserade mig särskilt för det praktiska arbetet i skolorna, såg jag några av de bästa yrkes- och fortsättningsskolorna i London. Man fick intryck av en oerhört specialiserad, nästan mekaniserad undervisning, som säkert utbildar utmärkta butiksbiträden, goda sömmerskor och hårfri-sörskor men dåliga husmödrar. Barnen arbetade inte självständigt och under eget ansvar som i svenska skolkök. Hela klassen står samtidigt och rör till precis samma pudding med samma handgrepp. Den engelska kvinnan av arbetarklassen har under ett helt århundrade målmedvetet tränats för industrien — — — inte för

Typisk engelsk arbetarhustru.

hemmet och hemarbetet. Den brittiska industriens överlägsenhet på världsmarknaden har köpts lika mycket med kvinnornas som med männens svett, möda och blod.

Tysta, resignerade avlägsnar sig de arbetslösa kvinnorna en efter en, sedan de fått sina böcker stämplade. Det tillfälliga jobbet är blott för några få utvalda, som kan något annat än stå i fabriken och därför har alla chanserna. De andra har bara fattigvården att lita sig till. Hela Englands arbetarklass och en stor del av den opinionsbildande liberala pressen opponerar sig kraftigt mot den orättfärdiga lagen om arbetslöshetsunderstöd, den impopulära "Means Test", som den nuvarande regeringen är ansvarig för. Sedan den arbetslöse 26 veckor av året fått sitt understöd från arbetslöshetsförsäkringen, faller han under "Means Test", och den lokala fattigvården har att sörja för hans arbetslöshetsunderstöd. Därför är också understödet orättvist olika i skilda engelska distrikt. När de engelska arbetarkvinnorna samlades till kongress i maj uttalade de en bestämd och enhällig fordran på avskaffande av den nuvarande understödslagen. "Arbetslöshetsfrågan måste bli en nationell angelägenhet och en belastning för den nationella inkomsten."

Kön utanför arbetslöshetsbyrån har skingrats. Asfalten bränner under skosulorna. Dagen har blivit het. Solen lyser obarmhärtigt på gatsmutsen, högarna av hästspilling, kringfladdrande tidningslappar och gula fruktskal. Obeskrivligt smutsiga barfotallassar leker i gathörnet. — Madame, det var jag som tog upp madames bok. Ni hade aldrig fått igen den annars. Madame, en slant till mig, en slant till mig, bara en pence, madame!

Vad kan man göra annat än fly från de små påflugna tiggarna, som man flyr för en besvärlig getingsvärm, sedan man väl delat ut sina kopparslantor? En sjuksyster i vitt dok skymtar på trappan till ett mörkt palats, som med sina stängda fönsterluckor ser ut som ett sovande, förtrollat slott vid en bullrande gata i en levande, kämpande, överbefolkad stad. Murar och fönsterluckor bedra. Ovanför porten står några ord, som anger husets ändamål: "Barnbördshus". Innanför de mörka murarna kämpar i denna stund hundratals kvinnor mänsklighetens modigaste och mest smärtfyllda kamp; dagens yngsta generation slår upp sina ögon och skriker för första gången efter livets nödtorft.

Men Englands mödrar, som lidit av kriget och nu lider av arbetslösheten, talar med ett hjärta och en mun i de ord, som yttrades på den socialdemokratiska kvinnokongressen i maj:

— Vi vill inte föda våra barn till kanonmat, vi vill inte heller föda dem till samma outhärdliga förhållanden, som vi själva just nu lever under.

Kanonmat — — — outhärdliga förhållanden — — — var det

I barnkrubbans trädgård.

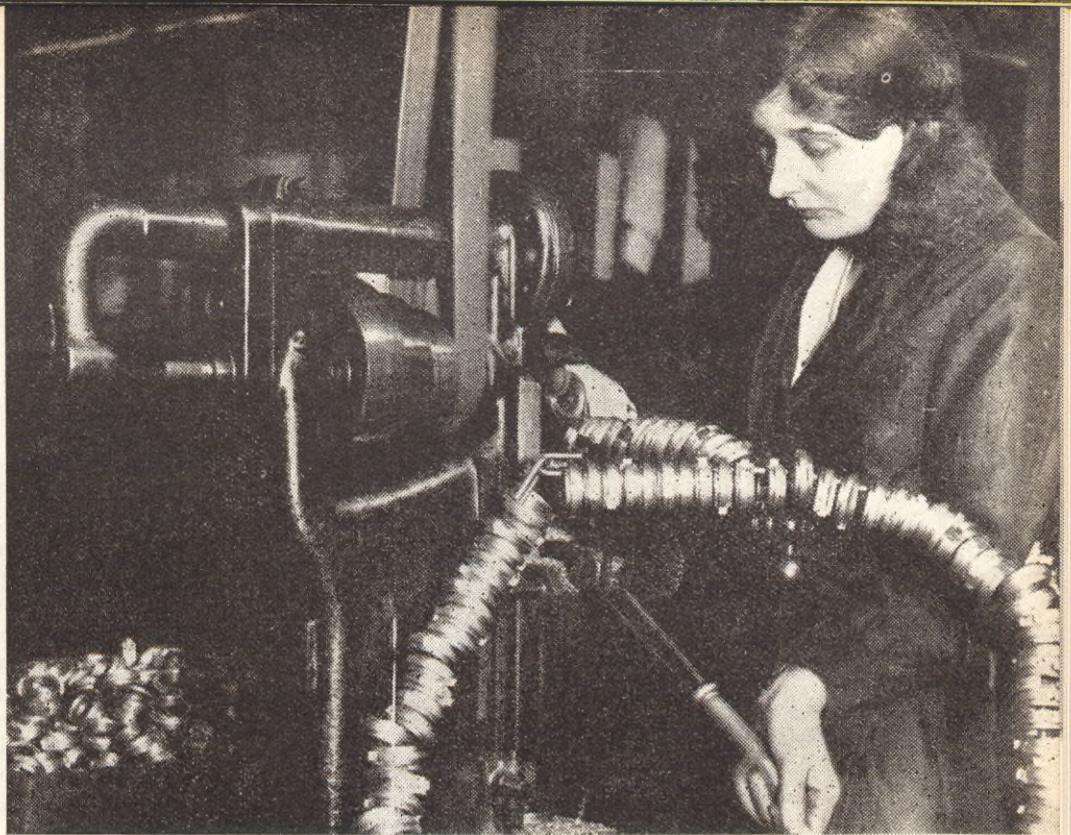
verklighet eller var det en skräckfilm jag såg häromdagen. Det var slumkvarteren i en annan Londonstad, Deptford. Dantes Helvete blir en elegant sagomaskerad i jämförelse med helvetet i Deptford anno 1933. I sällskap med en kvinnlig frälsnings-soldat besökte jag håla efter håla. De förfallna tvåvåningshusen, som kantade ändlösa, grå gator, uppfördes på 1830-40-talen för Deptfords arbetare, under en tid då välmågan i England steg, storindustrin började blomstra och sluka massan av folket, en förfärlig tid i arbetarklassens historia. Husen, byggda utan tanke på bekvämlighet och trevnad, liknar bikupor, överfyllda, mörka, trånga, smutsiga, smutsiga. Men hur kan dessa bostäder, ett enda litet rum för en familj på 5-8 personer och mera, vara annat än smutsiga? Försök hålla ett sådant hem i en sådan miljö rent den som kan! Det var knappast mänskliga var- relser, många av kvinnorna i dessa hålor, det var talande och rörliga lumphögar. Men många av de små halvnakna barnen, som lekte i gatsmutsen, var obeskrivligt söta, ljuslockliga änglar. Dock ryggade man tillbaka för att vidröra dem i en smekning, så överdragna med smuts som de var.

Inte nog med att bäddar och husgeråd trängdes i dessa hålor till rum, över allt, på väggar, på hyllor, över spisen hade familjen hopat en massa skräp, som engelsmännen kallar Knick-knock, dammsamlare av gips och porslin, de rysligaste prydnadssaker från den viktoriaiska perioden. Ett slumkvarter är ingen jordmån för god smak. När man gick upp för de branta, smala traporna och genom de mörka korridorerna, fick man akta sig för att inte fastna med foten i något hål i det ruttna träet. I källar- rummen bodde gamla kvinnor, sotiga, gråhåriga, trasiga och ofta söndervärkta av reumatism. Nästan i varje hem såg man ett foto av en brittisk soldat på väggen.

— Jag hade en son. Han var soldat och han blev dödad i kriget, kommer det som en suck ur en tandlös mun, och ett darrande finger pekade på porträttet.

Kanonmat — — — outhärdliga förhållanden!

Dagligen ser man i de engelska tidningarna artiklar om upprensningen av slumkvarteren, Britanniens skamfläck. I parlamentet talas om slumfrågan och det ena förslaget efter det andra ser dagen. Initiativ har också omsatts i handling. Det finns stora de-

En madonna i fabriken.

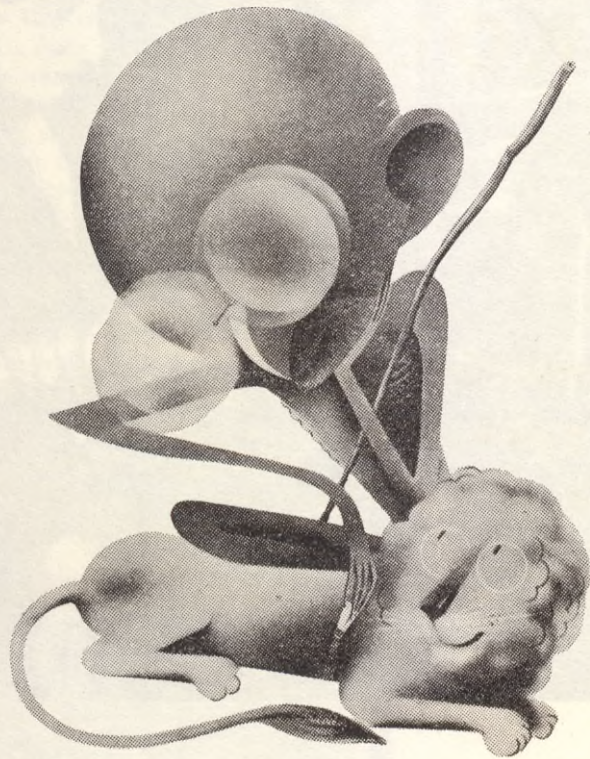
lar av slumbefolkningen, som flyttats ut till enfamiljslägenheter i de vackraste förstads- hus med rosengårdar och grönsaksland. Varken arbetslösheten eller slumförhållandena är värst i London. Liverpool, Edinburgh, Glasgow lider mera. Socialdemokraterna påpekar, att slumupprensningen borde bli verklighet överallt. Därmed skulle också arbetslösheten inom byggnadsindustrin avhjälpas. Men England har inte råd heter det. England, som nu i fredstid slösar 600 miljoner pund årligen på rustningar för framtida krig (i svenskt mynt ungefär 12.000 miljoner kr.).

— — —
— Just nu har vi ett intensivt uppfostrings- och upplysningsarbete bland kvinnorna. Det var kring de praktiska dagsfrågorna vår kongress samlades, det är dessa frågor, som står först på vårt program: arbetslösheten, bostadsfrågan, folkhälsan, måltiderna i folkskolorna o. s. v. Och vi har framgång i vårt arbete. Kvinnorna vaknar och rycks med. Vårt medlemsantal har stigit betydligt under det sista året.

Det är en av ledarna i det socialdemokratiska kvinnoförbundet, som ger mig denna upplysning. Och hon fortfar att tala om den engelska kvinnan och fredsfrågan. Fred är tron och hoppet i Englands socialistiska kvinnorörelse. Astrid FORSBERG

Gruvarbetare framför gruvans väggtidning.

Mahatma Gandhi.

GANDHI I PARIS

ETT PARISMINNE

Mahatma Gandhi skulle komma till Paris. Vilken uppståndelse! Det var en av de första dagarna av december 1931, han kom direkt från Runda bordskonferensen i London och var på väg till vännen Romain Rolland i Schweiz och Mussolini i Italien. Han hade haft motgångar. Hemma i Indien väntade honom t. o. m. en del fiender bland de kastlösa, ty då man snärjde honom med frågor, angående vilka han representerade, hade han svarat, att han ej representerade de kastlösa eller oberörbara. Många av dessa, vars höjande han vikt sitt liv åt, trodde ej längre på honom! De indiska prinsarna hade under någon förevändning lämnat konferensen och vägrat samarbeta med honom. Han visste redan, att han vid hemkomsten till Indien åter skulle komma i fängelse.

Fredscirkeln kallad "Pax Occident-Orient" väntade, att han skulle komma till deras lokal direkt från tåget vid 4-tiden. Där skulle han beundras av alla samt få äta sina dadlar och dricka nymjölkad getmjölk. Väntan saknade ej sina komiska poänger. Vi sutto, en Gandhi-biten internationell klick, mitt i hjärtat av Paris, världens huvudstad, och diskuterade, när den get, som hyrts från landet och stod och väntade utanför en av stadsportarna, skulle hämtas in till lokalen i och för mjölkningen. Cirkeln höll nämligen till i en liten restaurang känd för sin härligt lagade orientaliska mat.

Vi väntade, men ingen Gandhi kom. Hans sekreterare hade glömt inbjudan. I stället for han direkt hem till en av med-

lemmarna i Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, i vars hem han skulle sova de få timmar han unnade sig vila från meditation och arbete, medan han var i Paris. Vi alla, som väntat, måste skratta hjärtligt åt mjölkbestyren.

Kl. 8 skulle mötet börja. Det hölls i en sal, som rymde 3.000 personer. Trängseln i kön utanför var redan vid 7-tiden rent livsfarlig, eller kanske jag bara kände det så, för att jag lockat med mig en sjuk fransk väninna. Mötet börjar punktligt. Inga applåder hälsa Mahatman. Dem hade han undanbett sig, och vi respekterade denna hans önskan. Att bullra tilltalar honom varken när han gör det själv eller när andra göra det för honom. Han är humoristisk och glad, men hu! så mager. Utom dadlar och getmjölk äter han endast ris någon gång.

Gandhi börjar tala. Det är ljudlöst i den stora salen, och det behövs, för att man skall kunna höra honom. Hans röst är gäll och tunn, han höjer den aldrig. Han sitter stilla på estradens golv och gör ingen enda gest, ehuru han är österlänning. Han begagnar inga oratoriska medel eller fraser, men han börjar som alla andra talare med komplimanger åt Paris och berättar om hur glad han är åt att få återse Paris, som han lärt älska under ett föregående besök.

Hans föredrag blir mycket kort, ty meningen är, att han största delen av de två timmar, som han anslagit åt oss, skall användas till "Frågor och svar". En del hade lämnat in sina frågor skriftligen, andra skickade upp dem nu till estraden. Det var stämning över det hela. Publikens visade en måttfullhet, som var Gandhi värdig. Och Gandhi själv var som vanligt mild mot Storbritannien. Det var många och dumma frågor att besvara. Ibland misstänker jag, att tålmod fordrades för att ej snoppa av de nyfikna. "Som han inte visste allt", sade han, kunde han ej svara på om ryska revolutionen varit till nytta eller skada.

De flesta voro fredsvänner och hade kommit dit för att få höra om icke-våldet. På frågan om Indien skulle kunna klara sig utan armé, om det bleve fritt i morgon, sade han: "Nej, för vi har ännu inte hunnit tillräckligt långt på icke-våldsvägen." Likaså frågade någon, vad Gandhi tänkte göra, om Indien omedelbart fick sin frihet. Han svarade: "Inleda ett intimt samarbete med Storbritannien." På nästa fråga om kvinnorna kunde göra något för freden, svarade han: "Om de glömmar, att de varit det svaga könet, kan de göra mer än männen." Med humor i ögonvrån besvarade han en liknande fråga med följande ord: "Ja, om varje mor, hustru, fästmo och syster ej längre accepterade den militära uniformen." I det sammanhanget undrade han, varför så många unga kvinnor i salen buro uniform. Mötets kvinnliga marskalkar voro scouter och hade klätt sig i röda och andra uniformer, som lyste skarpt i ögonen. Man frågade honom också, hur den, som ej ville döda, skulle förhålla sig i krig, när han befalldes skjuta. "Kanske det här i Frankrike", sade han, "där man ännu har obligatorisk värnplikt, betraktas som högförräderi att säga, att soldaten kan skjuta i luften".

Frågorna voro många gånger besvärliga och utom ramen för ämnet, men Gandhi besvarade dem alltid med den borne juristens skarpsinne, klokhets och försiktighet. Jag tror, att jag ej var den enda, som hade svårt att fatta, att man i London lyckats snärja den mannen. När han slutat, lämnade han estraden lika tyst som han kommit. Han vill själv varken vara helgonet eller profeten utan en helt vanlig dödlig. Jag var tacksam mot ödet, att han ej hade sin tysta dag den gången han var i Paris. Då hade jag haft en stor upplevelse mindre, ty innan jag hann fram till Indien, som jag var på väg till, var Mahatma Gandhi inom lås och bom.

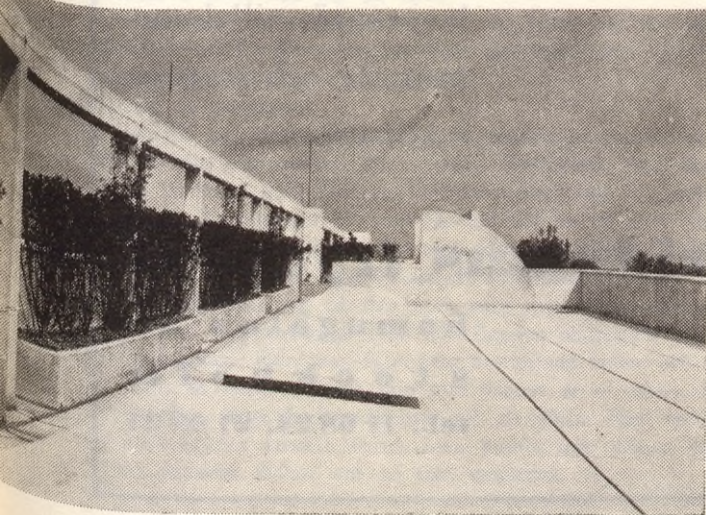
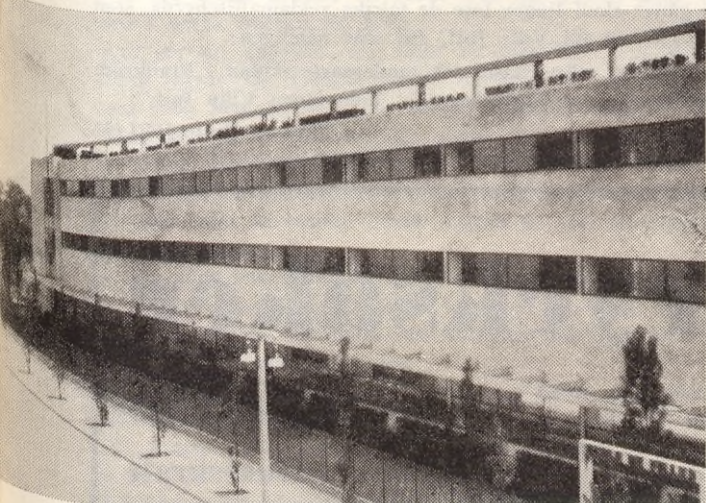
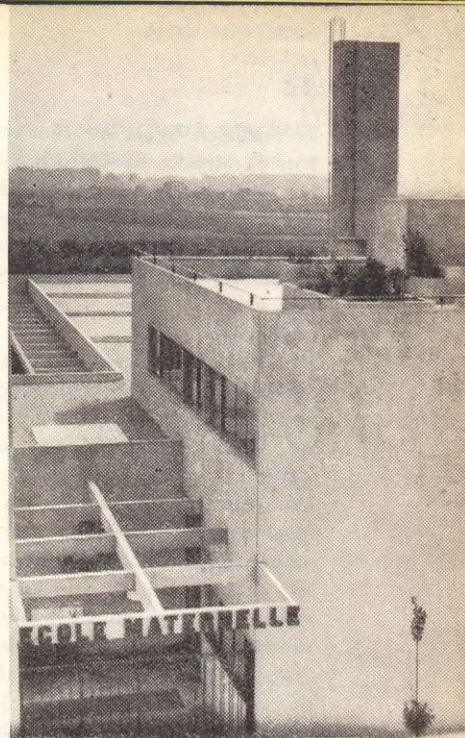
Gandhi fördömer ej våldet helt och hållet, han deltog t. o. m. däri 1914, då han rekryterade trupper till Storbritannien. Men han har skrivit, att våldet är en väg, som oundvikligen mynnar ut i avgrunden. Och för dem, som vilja undvika våldet, står endast en väg öppen: icke-våldsvägen. Den vägen har han själv gått sedan 1918, och på den vägen är han beredd att stupa i kampen för sitt land.

Greta ENKVIST

EN RATIONELL SKOLA

En svensk lärarinna gör upptäckter i fransk skolvärld.

U ngefär en timmes bussresa från Paris ligger Frankrikes modernaste skolbyggnad, folkskolan i Ville Juif. Redan på långt håll ser vi den långa, lysande vita byggnaden, som dominerar hela den omgivande trakten. En bred gata, Avenue Karl Marx, planterad med popplar på välansade grasmattor, leder fram till skolan.

Skapare av detta imponerande byggnadsverk är den kände arkitekten Andre Lurçat. En arkitekts första uppgift är ju att genom sitt verk tillfredsställa ett socialt behov, antingen det gäller ett bostadskomplex eller en skola. Lurçat har i eminent grad lyckats att lösa denna uppgift ej bara i socialt hänseende utan även med alla hänsyn tagna till pedagogiska och estetiska krav. Det ligger i sakens natur, att han haft stora svårigheter att kämpa mot, inte minst då han måste följa en del ganska svåra bestämmelser i skolreglementet. I Frankrike måste t. ex. gossar och flickor vara i skilda avdelningar, och likaså skall småbarns-avdelningen vara avgränsad från den högre avdelningen.

Redan skolans exteriör visar, att Lurçat lyckats frigöra sig från den torrhet och tristess, som i allmänhet kännetecknar skolbyggnader, och detta intryck förstärkes ytterligare, när vi tar det inre i skärskådande. En flicka i vårt sällskap utbrister också helt spontant: "Det här verkar ju inte skola ett dugg!" Det är väl det största beröm, man kan tänka sig. Ljus och luft äro tydligen de ledande principerna i Lurçats konst. Han verkar också så välgörande fri från gammal slentrian i sitt färgval. Det tycks mig, som om han på ett rent intuitivt sätt fångat något av barnets själ i utformningen av sin skola.

Den stora huvudbyggnaden är uppdelad i tre olika avdelningar, olika för gossar, flickor och småbarn. Dessa tre grupper ha vardera sin lekplan, vilka ligga åt söder och äro skilda åt medelst låga murar. Småbarnsavdelningen är så förtjusande, att varje kvinna måste känna sitt modershjärta klappa inför så mycken färgglädje och praktiskhet. Salarna äro höga och ljusa med ena väggen av glas och med utsikt åt den trevliga gården. Varje barn har sitt eget lilla bord med tillhörande liten karmstol. Lurçat har själv komponerat möblerna och målat dem i olika färger, gult, blått, rött och grönt. Det ser verkligen både glatt och hemtrevligt ut. Till småbarnsavdelningen hör också toaletterum med fjorton stycken små, utsökta WC-n, verkligt imponerande för oss stackars krakar, som minns vår egen skola med två WC-n för 400 ungar. Så finns det en matsal med praktiska bord med tjocka glasskivor och på de släta ljusa väggarna färgglada målningar med motiv ur barnens egen värld. Vid sidan

av matsalen ligger ett rum med tälsängar, där de klena barnen kan få sträcka ut sig och vila rationellt en viss tid varje dag. På småbarnens gård finns det, o, under över alla under, ett akvarium med en massa fiskar och ett stort fågelhus med olika duvsorter. Här måste barnungar kunna trivas, även om de har aldrig så tråkiga lärare, tyvärr kan ju inte Lurçat på samma rationella sätt som i byggnaden ta bort tråkigheten i själva undervisningen.

De äldre barnens salar äro även de i klara ljusa färger, allt det gamla vanliga smutsbruna är bannlyst här. Korridorerna är ganska smala och det med all rätt, för det brukar ju ofta vara ett dött utrymme. Mellan korridorerna och klassrummen äro väggarna till två tredjedelar av glas, så att man kan se in i klassrummen från korridoren och vice versa. Mitt frökenhjärta reagerar litet emot detta arrangemang, för ungarna kommer naturligtvis att följa allting, som händer och sker i korridorerna, alla avbrott mottas ju med tacksamhet under lektionerna. Till både poj- och flickavdelningarna hör stora vackra matsalar, för de barn, som inte hinner hem under frukostrasten. Även dessa äro likt småbarnsavdelningen försedda med bord med glaskivor, och på varje bord står en enkel glaskula med blommor, tydligen ett led i barnens estetiska fostran. Toaletterum finns i varje våning med WC-n och tvätthoar och en elektrisk handtorkare. Man håller de våta händerna över en varm luftfläkt och blir torr på ett ögonblick. Härligt i stället för massor av smutsiga handdukar!

För gemensamt bruk finnas biblioteks-, tecknings-, naturkunnighets- och läkarrum. För flickorna finns också ett skolkök som förvånar genom sin litenhet. Det är oerhört praktiskt, men, ack så litet i jämförelse med våra jätteskolkök. Jag frågar monsieur Lurçat, hur detta skall gå till, men han svarar lugnt, att flickorna från början måste lära sig att arbeta med små utrymmen, för de moderna köken bli allt mindre och mindre. Jag måste ju ge honom rätt, vi lära ju ej för skolan utan för livet, som det så vackert heter.

Högst uppe på det platta taket har man stora flata cementbänkar, avsedda för solbad. Där finns också massor av blommor och slingerväxter. Utsikten häruppfån är underbar: åt ena hållet ligger staden Paris och för övrigt stora böljande fält och blånande kullar. Här finns verklig vila och rekreation för både barn och vuxna.

På andra sidan gatan ligger gymnastikbyggnaden. Gymnastiksalen är ett stort rum, som går i två våningar, men den verkar ju inte särskilt imponerande på en besökare från Henrik Lings land. Men badrummet är desto mer imponerande. Hela rummet är i vitt och orangefärgat kakel, fullt med stora tvätthoar och olika slags duschar och bänkar, där man ska skuras ren. Kronan på verket är dock taket med dess amfiteatraliskt ordnade cementbänkar. Det är meningen, att idrottsplanen även skall kunna användas som en kommunens fotbollsplan, och man skall då från dessa läktare kunna åskåda de spännande matcherna. Det är med andra ord också ett slags stadion.

Ville Juifborna äro med allt skäl stolta över sin skola, men jag frågar en av mina medpassagerare i bussen: "Det måste ju bli kolossalt dryga skatter med ett sådant här skolbygge?" Han medger, att skatterna är tunga, men han tillägger, att alla är de ense om att för barnen är ingenting för dyrbart, det är ju de "som är vårt framtidshopp". Det är bara en sak, som är litet bekymmersamt, att barnen blir så bortskämda med skönhet och ändamålsenlighet i skolan, att de, när de kommer hem till föräldrarnas torftiga och ofta usla bostäder, gör uppror mot denna vantrevnad och inte trivs hemma. Därför har man också redan planerat, att Lurçat skall bygga en massa moderna bostadshus, som värdigt ska omrama deras vackra skola.

För en gångs skull ljuger inte de talrika reklamaffischerna, som kantar vägen ut till Ville Juif, där står nämligen:

"Den vackraste, rationellaste och modernaste skolan i Frankrike har uppförts av den kommunistiska kommunen Ville Juif."

Greta BOLIN

Den kräver ingen lön. Tvärtom —

Ni får en extra ränteinkomst till skänks då Ni anställer postsparbanksboken som kassakontrollant över hemmets utgifter. Sätt in medel avsedda för hushållet, hyra, skatt o. s. v. i postsparbanken och tag sedan ut pengar endast i mån av behov. Ni blir glatt överraskad, när Ni ser, vilken förmåga postsparbanksboken även har att "dryga ut" inkomsterna.

trycksaker

bästa materialier
gedigen arbetskraft
individuell service

•
leverantör till kom-
munala och statliga
institutioner

fridmans tryckeri

hamngatan 36
stockholm
tel.: 11 68 24, 21 08 24

HÖGT SPEL

Herr Max von Hernberg sitter vid en flaska vin, älskvärt småleende och framåt lutad, med fingertopparna stödda mot ett bord, på ett boulevardcafé i Paris.

Han är en tämligen högre man av militärtyp, omkring trettio år, och han skulle ha sett bra ut, om inte läpparna varit för tunna och opålitliga och om inte ögonen blinkat alltför ljusst vattenblå. Håret är färglöst, omsorgsfullt kammat och delat i mittbena. Ansiktet är artigt och uttryckslost.

Mitt emot honom sitter en välsoignerad herre i förmiddagsdräkt. Gatubullet gör det omöjligt för ens de närmast sittande att uppfånga vad herr von Hernberg i låg ton delger sin visavis. Denne får stundvis läsa orden från hans läppar för att höra dem: — Som jag säger er, monsieur, vi har redan länge vetat att Tyskland har hemliga vapenverkstäder i ...

Han ser sig omkring under halvslutna ögonlock, och då han förvissat sig om att ingen iakttar honom formar hans läppar ett namn.

Den andres mun under de svarta mustaschernna blir ett smalt streck.

— Just vad jag kunde tro, mumlar han. Hans ögonspringor dras ihop en millimeter mer än solskenet fordrar.

— De djävlarerna följer inte avtal. De vill ha revansch till varje pris. De måste kväsa. Vi borde inte ha lämnat kvar sten på sten i deras förbannade land.

Han gör ett uppehåll, tar fram ett notisblock och kastar ner några siffror. De förbigående gör omvägar för att komma förbi hans stol. Mannen mitt emot honom trummar sakta med fingertopparna mot bordsskivan och vislar efter musiken en melodi av Léhar. Solskenet flödar över ett värmulerat Paris.

Herrn med mustaschernna är färdig med sina beräkningar. Han ser upp utan nervositet. Hans hjärna är full av siffror, som han lägger fram:

— Hur lång leveranstid beräknas för en beställning som denna?

— Låt se! Med bolagets ökade kapacitet tror jag, att vi skall kunna effektuera den inom sex månader, möjligen förr. Naturligtvis mot fullgoda garantier.

— Naturligtvis. Det franska folket tar hellre den sista brödkakan ur sin mun, än det låter bochernna kasta sig över det igen. Till krigsmaterial måste alltid först skaffas pengar. Godmorgon. Ni finner mig i morgon klockan två på legationen. —

Han hängde sin käpp över armen, betalade och ropade an en taxi. Den kvarvarande strök med en lång och benig hand över sitt slickade hår, tände en cigarrett och blåste långsamt en rökring. Med en kort nick kallade han till sig en starkt målad flicka, som flera gånger strukit förbi hans bord. Han såg in i hennes dumma ansikte och log på nytt.

— Vad heter du? Jaså, Julie. Vet du, Julie, jag ska säga dig en sak: det förvånar mig att inte alla människor blir kanonfabrikanter.

— Hur så monsieur?

— Därför att det finns ingenting mänskligheten betalar så gärna och så högt som medlen till sin egen förstörelse. Han skrattade så att de långa gula tänderna blottades ända upp till tandköttet. Men det där begriper du inte. Du vill väl ha ett glas. Vad gör du i kväll? Jag är ensam här i stan. Skall du hålla mig sällskap? Det sista var ingen fråga utan en befallning. Flickan log enfaldigt och satte sig på den stol, som nyss varit upptagen av herrn med mustaschernna. Hon höll ögonen nedslagna och munnen halvöppen. Herr von Hernberg betraktade henne och tänkte, att fullt så enfaldig hade hon inte behövt se ut, hans sällskap för kvällen, men han hade inte tid att välja. Han tyckte sig ha sett hennes ansikte förut, men kunde inte erinra sig var. Dessa franska flickor var så lika varandra.

Denna novell av den kända unga författarinnan Ingeborg BJÖRKLUND har föranlett ett meningsutbyte mellan två av redaktionens medlemmar. Men de ha blivit överens om att det skulle ha ett alldeles särskilt stort psykologiskt intresse att höra hur läsekretsen reagerar för den. Bästa läsare, skriv o. meddela red. hur Ni finner novellens tendens, utformning och effekt.

Han tömde flaskan han tagit in, beställde ännu en och hällde upp åt flickan. Men hon drack så litet, att han förvånad och frågande betraktade henne. Då drog hon upp mungiporna i ett tomt leende och visade honom med ett litet skrott på en uppseendeväckande skön kvinna, som just steg ur en bil vid trottoaren och långsamt försvann in genom en modefirmas svängdörrar.

Herr von Hernberg vände sig bort från bordet och följde fascinerad med blicken den vackra uppenbarelsen. Han såg inte hur Julie, lika enfaldigt leende som förut, hällde mer än hälften av innehållet i sitt glas ner i blomsterlådan nära hennes armbåge. Då han vände sig till henne igen tog hon just glaset från munnen. — Så där! Nu dricker du ju! Det är bra. Inte sant, vinet är gott! — Mycket gott, monsieur.

Hon talade en smula hårt för att vara fransyska, men herr von Hernberg var svensk och uppfattade inte brytningen.

De reste sig och gick så småningom. Herr von Hernberg tillbringade hela dagen i Julies sällskap. Hon visade sig vara betydligt mer underhållande än han väntat. Han hade frågat henne om en mängd tillhåll, som han antog att hon som parisiska borde känna till, men hon var en lustig flicka, hon vände alltid bort hans frågor i skämt, svarade med en kvickhet eller en söt grimas, som gjorde hennes näpna ansikte oemotståndligt, och tycktes på det hela taget förstå hans språk ganska dåligt.

Han tog henne med till sitt hotellrum och somnade sent, tungt berusad. —

* * *

Från hans sida gled Julie tyst som en skugga.

Ur sin handväska tog hon upp en liten revolver med ljudämpare. Rysande betraktade hon den sovande mannen. Okontrollerat av hans vilja visade hans ansikte sig i sömnen naket i all sin vederstygglighet. Råa veck kring munnen skvallrade om ett utsvävande liv och ett intellekt, som för länge sedan dödat alla samvetsbetänkligheter.

— Ditt hjärta har du för länge sedan mördat, viskade flickan, det är inget brott att beröva det den smula liv det ännu har, den smula giftigt, förstörande liv det har, du förrädare! Du mänsklighetens förstörare, som för kallt mynt säljer mordvapen till främmande makter att meja ner tiotusentals oskyldiga...

Mannen rörde sig i sömnen, men flickan böjde sig närmare över honom och fortsatte att tala som om han kunnat höra henne:

— Du förvånar dig över att jag talar svenska. Men, inte sant, du förstår mig bättre nu, än då vi båda stapplade på detta franska språk. Å ja, jag kan det bättre än du, jag har fått en god uppfostran, fastän jag bara är dotter till en arbetare på en svensk vapenfabrik. Minns du explosionen där för sex år sedan? Jag förlorade min far och mina bröder då, jag var borta, och när jag kom hem låg allting i ruiner. Då började jag tänka. Jag såg utlänningar gå ut och in och låta demonstrera för sig svenska kanoner. Kanske dessa kanoner en gång skulle användas mot oss, mot vårt folk. Vad bekymrade det aktieägarna! Huvudsaken var att utdelningen inte sjönk utan steg! Med ett hårt skratt av bitterhet spände hon hanen på revolvern och förde vapnet närmare den sovande.

— Jag har sett dig mer än en gång, fortsatte hon, och nu hade hon höjt rösten, du är bara en av dessa giftiga djur, som måste utplånas från jordens yta, innan de ställer till mer ont. Men jag ska nog nå er alla, alla...

Hennes ansikte drogs samman krampaktigt, då hon med ens pressade revolverns mynning mot den berusades hjärta och tryckte av. Ljudet var dovt, det hördes inte genom det eleganta hotellrummets tjocka draperier och dubbla dörrar.

Flickan, som kallat sig Julie, vände sig darrande bort från den

Alla slag av bankrörelse

h e m s p a r b ö s s o r
k a s s a f a c k
avdelningskontor
på ett 60-tal platser

**GÖTEBORGS
HANDELSBANK**

GÖTEBORG: Hamngatan 19-21
STOCKHOLM: Regeringsgatan 8

långa kroppen, som skakades av ryckningar och därefter blev liggande orörlig. Hon var likblek, och brännande tårar skymde hennes ögon.

— Det är förfärligt att döda en människa, viskade hon, det är förfärligt, men jag måste göra det för att de andras samveten må vakna! Och nu till giftgaskemisten, som kom till Paris i går! Hon sökte igenom den dödes fickor och öppnade med hans nycklar skrivbordslådorna och hans väskor. Alla papper och handlingar, som hade samband med hans verksamhet stoppade hon på sig, men hans pass och pengar lämnade hon kvar i plånboken. Ett ögonblick senare betänkte hon sig likväl och tog med sig det mesta av sedlarna och småmynten.

— Det är inte för mycket, mumlade hon, det är inte för mycket att du hjälper dem du velat förgöra! Men hon aktade sig noga att blanda ihop dessa pengar med sina egna.

Slutligen var hon färdig, kastade sin kappa över sig, sminkade sig starkt, anlade det förra enfaldiga uttrycket och gick lugnt ner för trapporna. Hon mötte ingen människa, nattportieren sov, hon smög sig genom svängdörrarna och öppnade utan hjälp den tunga hotellporten inifrån.

Hon gick framåt gatan, runt hörnet in i en port, gned bort sminket, satte hatten rakt och steg anständigt ut på gatan. Där ropade hon an en taxi som just passerade och gav den adressen till ett förnämligt hus vid en av huvudgatorna, köksingången.

— En liten husjungfru, som varit ute och slarvat, tänkte chauffören. Men då flickan stigit ur bilen och sett den försvinna gick hon långsamt fram till huvudingången, öppnade med en nyckel, som hon tog fram ur sin väska och gick uppför en bred trappa. Det lyste ljus från en dörrspringa, hon sköt upp dörren och steg in.

I en djup länstol satt en invalid. Hans huvud var ädelt format med hög panna och livliga, blå ögon. En filt låg över hans ben, och flickan visste, ack, alltför väl, att under denna filt fanns

bara trasor kvar av en människa. Han hade tvingats ut i kriget på tyska sidan och av en kula från en långskjutande Boforskanon blivit berövad det mesta av sin fysiska mänsklighet. Men hans själ levde ännu och brann i ett glödande hat mot kriget. Av sin far, som varit miljonär, hade han arvt nog för att ta upp kampen mot det. Och vid hans sida stod flickan, som älskat honom hängivet på den tid han ännu var en livskraftig ung man, och som älskade honom ännu med en nästan religiös dyrkan.

— Du kommer sent, Irma. Och du är upprörd. Han log och räckte ut sin hand mot henne.

— Jag har mördat en människa.

— En människa?

— Nej, du har rätt, ingen människa. En förrädare mot mänskligheten.

— Stackars Irma. Detta är inget arbete för en kvinna. I morgon börjar vi skugga giftgaskemisten.

— Jo. Hon satte sig helt nära honom och lutade huvudet mot hans axel. Jo, det är ett arbete just för en kvinna. Vi kvinnor är livets uppbyggare. Ni män är nedrivare. Men ibland måste vi hjälpa er att rensa bort en eller annan giftig parasit. I alla de många människornas intresse. Hon talade avhugget, hennes röst darrade, så brast hon i gråt och tryckte snyftande sitt tårdränkta ansikte mot mannens kind...

* * *

Följande morgon skrek tidningarna ut meddelandet om ett hemlighetsfullt mord på ett hotellrum. Troligen var motivet svartsjuka och vinstbegär. Man hade sett den döde i sällskap med en enkel och till utseendet enfaldig gatflicka.

Men ingen satte denna gatflicka i samband med den sorgklädda och eleganta dam, som några dagar senare sökte upp direktören vid ett härbärge för krigsinvalider och till honom överräckte en packe sedlar och några småmynt.

— Från en nyss avliden givare, som önskar vara okänd, sade hon lågt på bruten franska.

Boken som alla måste läsa
Efterkrigstidens Remarque

HANS FALLADA

Hur skall det gå med Pinnebergs?

Kr. 6:50

"Förtald med den utomordentliga konst, som ensam ger intryck av fullkomlig konstlöshet."

Prof. T. Segerstedt i G. H. T.

"En verklig tidsroman, som klart åskådligt och sanningenligt belyser livet i det moderna Tyskland."

Prof. F. Böök i Sv. D.

"Hans Fallada är efterkrigstidens Remarque. — Hans roman har de bästa chanser att bli en verklig folkbok."

Carl Björkman i N. D. A.

B O N N I E R S

EN KVINNA sköter tåg

När jag steg av vid Älgvikens station på Nynäshamnsbanan, tittade jag helt mekaniskt efter stinsen som man alltid gör, lika väl som efter stationshuset. Men vad fick jag se? Jo, en kvinna i vit ämbetsmössa och svart rock, som skötte signalerna och tog emot posten. Det såg mycket käckt och trevligt ut, ämbetsdräkten var klädsam, om det är tillåtet att anlägga en så kvinnlig synpunkt på ett yrke, som man vant sig vid att betrakta som manligt. Jag gick fram till stinsen och slog mig i samspråk med henne.

— Det är inte så vanligt med en kvinnlig stins, sade jag. — Finns det många sådana i Sverige?

— Åjo, svarar hon och ler, nog finns det en del, särskilt uppe i Norrland, fast de är ju på de sista åren de har kommit till förstås. En del mindre stationer har förvandlats till "hållplatser", där de kan använda den billigare kvinnliga arbetskraften. För se kvinnor får inte vara stinsar utan jag kallas för "hållplatsvakt" eller "poststationsföreståndare". Vi har också mindre lön än de manliga. Fast vi gör ju samma arbete som de, utom att vi inte har telegraf och inga möteståg. Det sistnämnda säger hon lugnt — utan bitterhet men en smula eftertänksamt. Man kan

se, att hos henne bryter sig den nedärvda föreställningen om att kvinnan skall ha lägre lön än mannen med den nya upp-täckten att hon ju gör precis samma arbete som en man. — Jag har ju inga bommar att passa här heller, säger hon glatt. — Tågen stannar bara när resande skall av eller på och då får man fälla upp signalbrädan. —

— Vad består arbetet egentligen av annars? —

Hon småler åt intervjuarens naiva fråga. — Det är fjorton tåg om dagen att passa, säger hon. — Det första kommer 20 minuter i 7 på morgonen och det sista halv nio på kvällen. Så man får ju vara här från morgon till kväll. Men sedan kan man ju vara fri vissa timmar på dagen i stället, ungefär tre timmar tillsammans. Så är det all posten att sköta. Det är mycket värdepost och tidningsprenumeration och sådant. Hon visar mig imponerande böcker med stora summor i. Biljettkontot är minsann inte litet heller. Hon har till och med fått skaffa sig en liten räknemaskin.

— Vad är det för utbildning till det här yrket?

— Man får gå och lära sig på posten och om man passar för det, så tar de en. Man måste ju kunna räkna fort, för ibland kan det ju bli stor rusning.

— Hur kom fru L. på den tanken att ägna sig åt ett sådant arbete?

— Det är ju sådana tider nu, att man kan behöva hjälpa sin man. Min man är banarbetare, d. v. s. justerar järnvägen och han har bara säsongarbete, från tidigt på våren till på hösten. —

— Då hjälper han väl till i hushållet på sin lediga tid? —

— Åjo, skrattar hon, man får ju hålla dem till det. Han går ju ärenden och bär in ved och vatten och sådant. Men lagar mat och städar, det gör jag ju själv. Vi bor här i stationshuset. Han får inte vara så kinkig på maten.

— Var inte fru L. nervös första tiden? —

— Nej, jag var ganska lugn. Folk tittade ju förstås, dels för att jag var ny och så för att jag var kvinna. Men nu har de vant sig vid det. Jag har förresten en syster, som är spårvagnskonduktör i Finland — jag är nämligen från Finland — och hon var den första i sitt slag. Det var redan 1917. Då ska jag säga att folk tittade på henne. Nu har de så många, det är nästan bara kvinnliga spårvagnskonduktörer i Finland nu.

— Hur trivs fru L. med arbetet? —

— Jo, nog är det intressant alltid. Fast man får vara kvick i vändningarna. Här är så lugnt nu, men fröken skulle se på mornarna, när posten kommer eller på söndagskvällarna. På vintern kan det vara

rätt kusligt ibland, när man har hand om så mycket pengar. En mörk november-eftermiddag kom två unga män in, när jag satt och räknade pengar och ville nödvändigt telefonera inne på min expedition. Jag hänvisade dem till telefonen därute, för jag har bara lokaltelefon. Men de var envisa och satt bara kvar utanför därute. Jag var ensam i huset, för min man var ute, så jag var ganska ängslig, men till slut kom han och då gick de.

Den som annars kan berätta mycket, är fru E. i Segersång. Hon har varit där i fem år. —

Nu får jag tacka och dra mig tillbaka, för någon ropar på "stinsen", som hon trots allt kallas av ortens befolkning. För dem är hon tydligen lika mycket stins som någon karl!

Segersång är bara två stationer längre bort. Men när jag en dag stiger av där, blir jag helt besviken, för där finns ingen kvinnlig stins, bara en helt vanlig av det motsatta könet. Har fru E. slutat? frågar jag honom.

— Nej, min fru är tjänstledig för sjukdom, svarar han, och jag vikarierar för henne för tillfället. —

Mannen vikarierar för hustrun! Det är den nya tiden. Han är banvakt på platsen och hon upprätthåller platsen som hållplatsvakt. Den är nämligen för dåligt avlönad för att en man skall kunna leva på den. 107 kronor i månaden, inte en tredjedel av de manliga stinsernas lön. Och det enda fria är läkarvård och medicin. Inte ens hyran är fri, den går på 32 kronor i månaden. Fria resor inom banan hör också till förstås, däremot inte på Statens Järnvägar, förrän man tjänstgjort i 15 år, så att när fru E. skall besöka sitt hem i Gävle, får hon kosta på sig resan dit.

Några dagar senare träffar jag fru Eriksson själv, som återinträtt i tjänstgöring. Hon är en kvinna, som är i stånd till oerhörda arbetsprestationer. Hennes tjänstgöring är betydligt hårdare än den i Älgviken. Dels har hon bommar att passa, vilket gör att hon måste passa alla tåg. Här är det 19 tåg, det första klockan 7 på morgonen, det sista klockan 1/2 11 på kvällen. På lördagar och söndagar går det tåg till klockan 1 på natten. Och på vintern går ibland ett så kallat "strömningståg" kl. 5 på morgonen. Och så finns här inte elektriskt ljus! Och inte utsikter till att det skall bli något heller, för ledningarna är för långt borta. Signallyktorerna på stationen är vanliga fotogenlampor, inte Aga-ljus en gång, som lyser jämt, utan Luxlampor, som man måste tända varje gång. På vintern, där det blåser och yr, kan det hända, att lampan slocknar och man får gå ut och tända den en gång till. Är det för sent, får hon ta in tåget

(Forts. sid. 30.)

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

(Forts. fr. föregående n:r.)

VAD SOM REDAN HÄNT

Joan Craig är en vacker, tjugusexårig kvinnlig fackföreningsfunktionär. Det drar samman till en stor strid inom Englands sociala värld: gruvarbetaravtalet, omfattande en miljon arbetare, är uppsagt och arbetsgivarna vilja med regeringens hjälp pressa ner de redan låga lönerna. Joan får följa med sin chef, förtroendemannen William Royd, till de avgörande förhandlingarna i London. Hon tar in hos den förtjusande halvgamla fröken Mary Maud Meadows, som bebör en komfortabel lägenhet i den "literära" stadsdelen Bloomsbury.

Under denna tid stiftar hon bekantskap med ett antal journalister, bland dem den högt skattade novellförfattaren Tony Dacre. Sedermera träffar hon även dennes hustru Helen, en vacker lyxkvinna, som sysselsätter sig med diverse intellektuella hobbies, och som är mest rädd för den hotande strejken, därför att den skall korsa hennes planer om vissa teaterevenemang. Joan känner sig fientligt stämd mot Helen, och hennes känslor bli inte vänligare, när hon kommer under fund med att Helen genom sin livsföring och sina intressen kommit i en ohjälplig motsättning till Tony, vilken Joan från första stund fått mycket sympati för. Den stora striden måste bryta lös. För Joan känns det som en befrielse. Äntligen får hon vara med om något stort, äntligen får hon göra verklig nytta. I det dramatiska ögonblicket träffar hon ytterligare en man i gruppen av journalister. Hans namn är Gerald Blain. Han har tjänstgjort som flygare under kriget och hans erfarenheter har ställt honom i harnesk mot hela samhällssystemet. Blain har brutit med sin rike fader och darrar nu av iver att få ställa sig i den socialistiska rörelsens tjänst. Han är känd som en enstöring och kvinnohatare, men Joan lyckas genast komma på god fot med honom. Deras vänskap befästes ytterligare vid deras gemensamma medverkan vid ett strejkmöte i ett gruvdistrikt. Strejken tillspetsas. Joan blir strängt sysselsatt att skaffa talare och organisera möten runt om i landet. Då träffar hon Tony Dacre, som nu helt låtit sig ryckas med av arbetet bland de strejkande. Efter endast ett par veckors samvaro med Joan är han på det klara med att han måste bryta sina femtonåriga vanor för hennes skull. Han talar med sin hustru om skilsmässa, men hon vill inte höra ett ord härom. Det är en mycket förkrossad Tony, som sedan söker upp Mary Maud.

Blain vet något, som han tror skall få Helen att ta reson. Han delger Mary Maud detta. Hon i sin tur erinrar Helen om den tid då Helen svek Tony och drev en annan man i döden. Helen omtalar sitt livs tragik. Minnena gör henne mjuk och hon förklarar sig beredd att träda tillbaka. Men nu tvekar Tony. Han anser sig ej kunna beröva Helen skyddet av hans namn. Joan får telegram om strejkoroligheter i Shireport och beger sig dit. Gerald Blain kommer dit för att hålla föredrag. Joan och Gerald träffas, varvid han föreslår henne, att de skola gifta sig. Joan får betänketid. Gerald's far dör. Med hans efterlämnade pengar startar Gerald en socialistisk veckotidning, i vilken Joan blir medarbetare. Joan inbjudes att hålla tal vid en välgörenhetssoaré, som Helen anordnar. Gerald Blain varnar Joan för Helens kotteri.

— Ni talar som om jag brydde mig om de där människorna. Det är Helens vänner, inte Tonys.

— Helens vänner äro intelligenta och intresserade av livet. De skall skrämman bort er, Joan, därför att ni är originell och ändå kan passa in i deras förhållanden, och de kommer att känna sig oändligt radikala och demokratiska. Men mellan dem och arbetarklassen är ett svalg befast, och när det kommer en kris som generalstrejken, är det intet tvivel om på vilken sida de stå, även om de bästa av dem medge, att arbetarna ha rätt.

— Nå, sade Joan långsamt, men vi ha Tony, Mary Maud och lady Christina — man kan tänka på många fler än de fem rättfärdiga för att frälsa Gomorrah.

— Ja, sade Gerry otåligt, de äro undantag. De sympatisera med arbetarklassen, men det är en teater för dem. De äro uttråkade av sin egen klass och stå utanför kampen som åskådarna på en boxning. Och följer ni med dem, Joan, är ni snart utanför stri-

den. Han såg på klockan. — Nej, jag måste arbeta. Aproppå, mor kommer hem nästa vecka. Ni måste träffa henne, ni skulle tycka om henne.

— Ja visst. Hon är ju er mor, sade Joan impulsivt. Båda två rodnade.

— Ni stannar väl till lunchen, ropade Gerry, då han var halvvägs ur rummet. Vi ska tala om de nyaste idéerna för tidningen. Det blev en glad lunch. Utom de manliga journalisterna var också Parma de Pratz med. Hon var en liten välklädd och lustig flicka. När Joan såg Gerry skämta med henne, såg hon Gerry i nytt ljus, han föreföll äldre, mer världsman.

Joan skulle tigga pengar på ett kvinnomöte i norra London och tog bussen dit. I den varma sommarmiddagen satt hon på busstaket och sökte reda ut tankarna. Varför hade hon plötsligt blivit svartsjuk på Parma under lunchen? Vad skulle hon säga Tony? Den musikaliska soarén var i morgon. Hon måste besluta sig. — Gjorde hon det inte, kanske Parma... Rivieran med Tony, författarskap, inga billiga hotell, inga jäktande, tröttsamma yrkesresor. Med Gerry skulle hon alltid vara på hjälpspann, han sparade sig aldrig. Om hon gifte sig med Gerry och fick barn — nå det fick ordna sig som för kvinnorna uppe i koldistriktet. Universum kunde inte tänkas stå stilla för att Gerry Blains barn skulle födas. Modern skulle antagligen rätta korrekturen och skriva tal ända in i sista minuten... medan Tony hela tiden skulle ha vänt upp och ned på hela världen för det mirakel han visste vara på väg.

— Er hållplats, ropade konduktören och Joan steg ur, lika obetsamt som förut.

*

Joan var mer nervös än hon ville medge före den musikaliska soarén, där hon skulle uppträda. På det eleganta programmet, som hon fått på morgonen, stod, att teet serverades 4,30, så kom musik, hennes tal och insamling, sedan mera musik.

— Uppror dem nu inte, sade Mary Maud vid lunchen, genom att säga, att deras klass bär ansvaret.

— Jag har förberett det här talet så diplomatiskt. Jag skall kuttra som en duva för de förbaskade människorna... Tigga allmosor är inte min förtjusning.

De gamla vackra rummen i Dacres hus voro fyllda av folk, då Mary Maud och Joan kommo. Blain Dodds och hans kamrater hjälpte till vid tebordet och serverade kakor. Tony stod bredvid Helen och tog emot gästerna. — Jag hoppas ni inte är nervös. Allt går utmärkt, viskade Helen till Joan. Folksamlingar och framgång gjorde alltid Helen yngre. I kväll hade hon på sig en tätt åtsittande klänning av brun chiffonsammet och en turban av guld och såg mycket bra ut.

Kapten Bowyer-Blundell presenterade Joan, som höllre velat sitta i ett hörn och se på klänningarna. De påminde henne om en mannekänguppvisning. Joan undrade varför de flesta av dem kommit. Och varför skulle dessa människor ge något till gruvarbetarna? tänkte hon, där hon satt på estraden bredvid ordföranden och musiken började. Deras klass var i krig med gruvarbetarna. — Varför skulle de livnära fienden? Individerna voro nog bra, men det var detta styva system som hindrade folk från att lära känna varandra. Fanns det något land i Europa, där skrankorna mellan klasserna voro så höga som i England och där det så högt förkunnades att det icke fanns några skrankor? Om de som komponerat programmet velat ha behagligt lugnande honung, sentimentala skildringar från kolgruvorna med tillräckligt mycket patos för att samla pengar men inte nog tragedi för att göra den eleganta publiken obehaglig till mods, så var det

Carnusol rengör och polerar möbler m.
m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.

Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikant: WINGÅRDS, HALMÖ.

oklokt att just låta en polsk cellist spela upprorsmusik för en så känslig ung flicka som Joan. Hon började med att ge faktiska skildringar från Careys' Main, men skildringarna fingo en djupare ton genom passionen i Joans eget hjärta.

— Jag hoppas hon inte faller in i ett propagandatal, viskade Helen ängsligt till sin man.

— Det går bra. Jag tror hon får dem intresserade, svarade Tony.

Men den bitterhet Joan kände kunde icke hållas utanför talet. Hon erinrade om vad gruvarbetarna gjort under kriget, det liv de levde under jorden, och som kontrast det behagliga liv, som fördes av dem som ägde i stället för att producera. Och hon slutade med en tändande dikt, där slutorden lydde:

"Om blod är priset för allt ert guld,
Vid Gud, vi betalat det fullt."

Uttalat med det lidelsefulla förakt, Joan kände i detta ögonblick för publiken, var det storslaget men icke direkt taktfullt.

— Ja, jag visste hon skulle fördärva det, sade Helen.

— Jag är inte så säker på att hon gjort det, svarade Tony. Det var ett utmärkt tal och publiken är imponerad.

Om man nöjt sig med detta. Men den samvetsgranna ordföranden undrade, om någon ville ställa frågor. En korpulent dam i någon slags uniform reste sig, Joan kom ihåg, att lady Fortescue var känd för sin sociala verksamhet bland unga flickor i City. Vi ha hört, sade denna dam, ett av dessa tal som äro roten till alla tråkigheter. — Jag skall hjälpa gruvarbetarnas barn, trots miss Craigs tal, men jag ger inte ett öre till denna insamling. Jag vill inte låta olyckans upphovsmän dela ut mina gåvor.

Joan ville rusa upp på estraden, men ordföranden lade en lugnande hand på hennes axel. Och en gråhårig dam i gråblått och träpärlor reste sig och började tala. Hon var så ledsen att den kära miss Craig talat så bittert, vad man behövde nu var fred. Premiärministern hade talat så vackert om freden i vår tid och alla hade varit så vänliga med att hjälpa. Hon var viss om att i fall den kära miss Craig, som var så uppriktig, ville gå och be gruvarbetarna ha vänliga tankar mot sina givare skulle allt bli gott och väl och alla skulle bli lyckliga.

— Det är bäst du låter musiken fortsätta genast, sade Tony till Helen, annars sliter Joan den där damen i stycken.

Men innan Helen hann fram hade en elegant societetsflicka gått fram. Med ett litet fnissande sade hon, att hon inte var van att tala, hon var ingen betald agitator, men hon måste säga, att det var struntprat att folk svält. Ingen behövde svälta i Storbritannien. De kunde alla leva på allmosor. Det var därför det var så svårt att få hyggligt tjänstfolk, arbetarna levde på allmosor, och barnen fingo mat i

Alla kunna äga vackra, VÄLTALIGA händer

Graciösa

... smidiga ... vita ...

trots hårt arbete ...

Hushållsstök i hemmet med händerna ömsom i såpvatten ömsom i städningsdamm ... eller knoget på kontoret med färgbandsombyten, blyertsstoff och sådant — det kan ju knappast skapa några vackra händer — tro många. Delvis fel! Arbeta gärna hårt med händerna, men sköt dem sedan rätt. Det är hela hemligheten med vackra händer. Gahns Maniol är det specialmedel för händernas vård, som varje dam alltid bör ha tillgång till. Maniol håller händerna lena och hela, motarbetar narighet och hudsprickor samt skänker mjukhet.

Maniol
händernas beskyddare

skolan. Men de var inte tacksamma. Nu då skatterna voro så höga var det de rika som det var synd om. Varför reste inte miss Craig till Ryssland, om hon inte tyckte om England? Med ett fnitter satte hon sig ned bland skratt och applåder, som visade, att hon uttalat majoritetens åsikter. Nu kunde ingen makt på jorden hålla Joan tillbaka. Hon stod framför estraden med knutna händer och kritvitt ansikte. Hon var för gripen att låta passionerad, rösten klingade kall och hård.

— Jag kom hit i dag för att tala till er mot min vilja, sade hon. Jag har alltid förtjänat mitt uppehälle, och jag kom för att tigga av er — av kvinnor, som hållas i lyx, tack vare andras arbete. Jag förödmjukade mig att tigga om barmhärtighet för gruvarbetarna, de män förutan vilka detta land icke skulle ha vunnit ert krig, kriget, som bevarade era förmögenheter oskadda och era hem orörda. Dessa män riskera sitt liv varje dag för lättjefulla människor som ni, och jag har kommit för att be om allmosor åt dem. Vad jag nu tänker säga skall hindra er från att ge några gåvor, men jag tror att om de män jag känner i koldistriktet hört vad som sagts här, skulle de vara tacksamma mot mig för att jag besparat dem era motvilliga allmosor.”

Därmed vände sig Joan och gick hastigt ut i förrummet under hyssjningar och indignerade ögonkast från många av publiken. Hellen var i ett tillstånd av nervös kollaps. Halva publiken reste sig med sårad värdighet. Tony sprang upp på estraden. Han var populär, han var en berömdhet och hade en behaglig röst. Joan hörde honom ropa på ordning. Hon kände en hand på sin arm: det var Gerrys. Hans ansikte var blekt och energiskt. — Kom, det finns en bakväg här. Vi kan åka hem till min kula.

PUB:s HÖSTKATALOG

är nu utkommen.

Det lättaste och säkraste inköps-sättet är att beställa efter vår stora illustrerade höstkatalog, där Ni kan välja bland hundratal olika förslag för Eder höst-ekipering. Klipp ut denna annons, ifyll namn och adress och skicka den till

Paul U. Bergströms A-B
74 Drottninggatan. Stockholm 3.

Namn:

Adress:

— Ja gärna, jag kan inte stå ut med ett kafé nu eller Mary Maud där hemma.

-- Jag trodde det. — Hans ansikte var så bistert, att Joan undrade vad han tänkte på. När hon efter en stund satt i hans stora länstol frågade han:

— Vill ni ha lite konjak?

-- Nej tack. Kan vi laga te?

— Ja visst. Han gick ut efter en kastrull, satte den på gasen, tog fram porslin och en kääburk. Vattnet kokade, Gerry gjorde i ordning te. Drick! sade han.

Joan ryckte upp sig. Vad har jag gjort, Gerry? Jag har förstört Helens arbete, jag har fördärvat insamlingen. De ge inte ett öre nu, och Mary Peters blir ursinnig. Alla bli ursinniga.

— Låt dem hållas. Jag trodde aldrig, att vi skulle få så mycket från de där människorna utom biljetterna. Men Joan, ni måste hålla det där talet eller gå under. Joan såg förvånad upp.

— Ni måste höja självständighetsfanan någon gång eller bli uppslukad av deras liv.

Joan drack ur koppen, tacksam för det varma teet, och satte den på golvet bredvid sig.

— Gerry, ni hade rätt, sade hon.

De sutto tysta en stund, och sedan sade Joan i låg ton: Det gör mig ont, att jag fördärvat Helens soaré, men i dag såg jag vart jag var på väg. Jag måste hålla mig till de mina, Gerry, och arbeta med dem. Jag måste vara med i den här striden, ni hade rätt. Man kan inte leva i lyx och låtsas att man arbetar med dem. Jag är med i ringen nu igen.

— Finns det något skäl, varför vi inte kunde vara i ringen tillsammans, Joan?

Hon svarade icke på en stund, så sade hon långsamt: — Icke om arbetet får komma först, Gerry.

— Det kommer det att göra — för oss båda. Han rörde henne icke utan stod lutad mot den öppna spisen.

— Men Tony, sade hon. Jag känner att jag burit mig skamligt åt mot honom.

Gerry sparkade tankfullt till en braskudde.

— Jag vet det, och jag borde ha dragit mig undan, men det hade varit för ädelt. Jag fattade det icke först, men ni båda hade icke passat ihop. Jag har sett det ända sedan jag var i Leeds, såvida ni icke avstod från arbetet. Och jag vill, att ni skall fortsätta med ert arbete, Joan, liksom jag gör, och vi skola passa ihop därför att vi båda älska det här arbetet.

Sedan log Blain för första gången sedan han lämnat salen.

— Vi komma att leva ett sådant liv att han kanske blir tacksam att han undgått det.

— Det tycker jag om, och det var den gamla Joan som sträckte sig mot det lockande betet.

— Ja, det allmänna omdömet om mig blir nog efter den här dagen: Stackars pojke, men han gifte sig med henne med öppna ögon!

Joan for upp helt indignerad. — Ja, naturligtvis, om ni inte... Men sedan såg hon Blains ögon.

SLUT

Titta Mamma så fin

— och den blev blank me' detsamma me' Nobless.

Lillan kan också borsta med Nobless — det är den, som med tunn påstrykning fortast och lättast ger en hög, vacker och varaktig glans.

Nobless är så sammansatt, att den dessutom verkar välgörande på lädret. Det betyder att med Nobless bevara Edra skor sin elegans länge.

Köp alltid NOBLESS — den finns i 12 färger.

Säljes överallt
å 35 o. 45 öre
pr burk.

Nobless

Svensk skokräms för svenska skor.

Nya kulörta skor
putsas hälst med
NYAL. Flytande,
(färglös). Pr fl.
40 öre och 1 kr.

F. AHLGREN'S TEKNISKA FABRIK, GEFLB

Var mötas... (Forts. fr. sid. 7.)

Bondens gamla misstänksamhet, hans värdesättning av arbete och dygder, förlikte sig icke utan en ingående kritik med tanken på samhällets hjälp i fall av självförvälad nöd. Så länge han endast såg i arbetarerörelsen en krävande rörelse, som i jämlikhetens namn begärde pengar och understöd med alltför frikostigt sinne åt alla, som det behövde, sak samma av vilket skäl, var han avog och ovillig.

Emellertid mötte han efter hand inom den svenska arbetarerörelsen också sin egen misstänksamhet mot den som ockrade på samhället, sin egen kritik av lättja och oskicklighet. Han mötte arbetarnas bildningsrörelse och dess till ansvar och skicklighet fostrade gärning. Han mötte också de krafter, som inom den politiska socialdemokratien kämpade för klassmotsatsernas utjämnande genom ömsesidig förståelse.

Han mötte till sist erfarenheten, att städernas industriarbetare liksom han själv satte självhjälpen som det normala, det eftersträvansvärda. Också de hade sin lust i att frambringa och skapa, icke i att taga emot och begära. Också för dem var det egna landet, dess jord, dess näringsliv, dess arv från gångna slakten något de höllo styvt på och kunde ge något för att få behålla. De båda folkgrupperna, stadsbor och landsbor, industriarbetare och jordbruksarbetare möttes också i detta, att de var på sitt håll voro på sin vakt mot utsugning av näringslivets och jordens värden. Bonden och lantarbetaren ville värja sitt land och sin klass mot dem, som skadade lantbruket av vinsthunger eller av dumbet. Industriarbetaren och tjänstemannen i städerna ville värja det gentemot den för egen fördel spekulerande företagaren, som icke frågade efter vad han ödelade av produktionen, bara han fick procent på sina pengar: Men både stadens och landets arbetare gav sin respekt och sitt öra åt de fackmän och företagare, som kunde skapa arbete och värden, ge arbetaren skälig lön och samhället hänsyn och soliditet.

Till sist möttes de bägge folkgrupperna däri, att även landsbygdens folk förstått organisationens nödvändighet och betydelse. Det man föraktat och misstrott hos arbetarna, deras föreningar, deras samfälliga krav och solidaritet, det ser man nu blidare och mera förstående på, sedan man själv lärt läxan om enighetens värde — och nödvändighet!

Sigrid GILLNER

Nu komplett!

VÅRT·HEM: STORA KOKBOK

Den sista delen av Vårt Hems Stora Kokbok har nu utkommit. Dröj ej med att rekvirera denna del; just nu behöver Ni den!

**Presentkupong till samtliga
delar i veckans nr av**

VÅRT·HEM

Kvinnorörelse... (Forts. fr. sid. 12.)

verksam insats i arbetet för den kvinnliga rösträtten och man skulle kunna tala om det initiativ, som år 1893, togs av Stockholms Allmänna kvinnoklubb, att samla statistiskt material över arbeterskornas löne- och bostadsförhållanden. En kommitté tillsattes och uppgiften omfattades tydligen med mycket stort intresse. När man inte på annat sätt kunde få exakta uppgifter tog en av medlemmarna plats på Barnängens spinneri, för att få en inblick i arbeterskornas förhållanden. Ett bevis för att man på allvar tog itu med uppgifterna. Och man skulle kunna tala om deltagande i arbetet förorstrejken, i folkrikdagarna o. s. v. Ja egentligen är materialet för vidlyftigt att ge sig in på, man vet inte vad man helst vill nämna, när man inte får tillfälle att lägga fram det hela. Startandet av Morgonbris tarvar också sitt särskilda kapitel. Det är en roman om kvinnor som skapade av intet.

En kvinna . . (Forts. från sid. 25.)

med handsignal, d. v. s. en lykta, som svänges runt. Det är annat än att trycka på en knapp!

Liksom vid Älgviken stannar tåget bara, när det är resande. Då sättes en grön flagga upp. Kommer någon resande i sista stund, så får hon hejda tåget med uppsträckt hand. Röd flagga betyder att något är på tok.

Postkontor hör också till tjänsten förstås,

med bank, giro, radiolicenser. Det är mycket att räkna och redovisa för. Ibland går det också extra arbetståg på nätterna med banarbetare, som tar upp gamla eller lägger ut nya slippers. Det är ett arbete, som inte kan göras på dagen.

— Hur går det att hinna med hemmet under sådana förhållanden? frågar jag.

— Ja, det har gått, svarar fru E., men det har varit knogigt. De tre första åren hade jag ingen jungfru utan skötte allting själv. Jag har fem barn, varav fyra var i skolan då. Den minsta var 8 år, när jag kom hit. Men jag överansträngde mig nog, så de sista åren har jag haft jungfru. Nu är fyra av barnen i telegrafverket, en dotter, som är 16 år kom dit på folkskoleexamen istället för realen, för hon har så vacker handstil. Inackorderingar hade jag också första året. Nu har jag en fosterson, som är 12 år.

Ja, inte alla står ut med det här arbetet, säger fru Eriksson. Men jag är ju van vid järnvägen, för jag har varit grindvakt i 5 år förut vid Sala—Gysinge järnväg. Och jag har aldrig fått någon anmärkning på mig under dessa år, jag har till och med varit erbjuden en större poststation, för att denna är så välskött, men jag vill inte byta, sedan jag vant mig vid den här trakten. Och nog är det ett intressant arbete alltid.

Det är tydligen att hon tycker om sitt arbete och sköter det därefter. Synd bara, att dessa duktiga kvinnor får arbeta för en så otroligt liten lön!

B. L—r.

Politik.

(Forts. fr. sid. 4.)

— Gillar ni bokbålet också? frågade Greta. — Bokbålet? Vad menar du med det? frågades i korus.

— Menar ni att ni inte hört talas om bokbålet! inföll tant Ester. Det är ju den rena medeltiden. De brände upp en massa böcker av Tysklands största författare — till exempel Thomas Mann — nobelpristagaren — och Remarque.

— Det är naturligtvis en sådan där lögnhistoria, som de röda sprider ut, avgjorde tant Karoline. Och förresten förstår man väl, vad det var för böcker. Såna där bolsjevikkitteratur ska utrotas. Ni vill väl inte bli tagna av ryssen?!

— Lögn är det i alla fall inte, sa Greta. Och bolsjevikkitteratur kan man inte kalla det heller.

— Nej, gick tant Karoline på, vi skulle behöva en Hitler för att hålla de uppstudsiga arbetarna i styr. Han skulle förbjuda strejker och såna där upproriska rörelser.

— Men hur skulle det då gå med tant Karolines man? tog Greta upp en annan tråd i härvan.

— Min man?!

— Ja, han är ju frimurare. Hitler förbjuder både judar, marxister och frimurare.

— Ja, där ser man hur de röda ljuger, skrek tant Karoline. Di borde utrotas!!! Och sånt vill du ha oss att tro på?!?!

Då reste sig Greta och sa att hon tyvärr inte hade tid att stanna längre. När hon tagit på sig och just skulle gå, hörde hon genom den halvöppna dörren tant Hedvig viska ljudligt:

— Greta hör visst också till dom röda?!

— Greta är socialdemokrat, sa tant Ester.

— Och hon som kommer från en bildad familj! sa tant Karoline. Arma föräldrar!!

RÖDA ROSEN

DÖDSFALL

Fru Hulda Larsson, Motala, har dött efter en svår obotlig sjukdom. Med Hulda Larsson har gått bort en människa som inom arbetarerörelsens i Motala olika grenar utträttat stort och gagnande arbete. Hulda Larsson var med tidigt i arbetarerörelsen. Hennes första beröring med rörelsen skedde då hon ställdes i spetsen för väverskornas vid Aspska klädesfabriken fackförening, vilken hon ledde på ett sätt som rönt sympati från alla håll. Fru Larsson var i många år kvinnoklubbens ledare till dess hon på grund av sin sjukdom måste avsäga sig ledareskapet. Inom arbetarekommunerna var hon även mycket verksam och i staden fördes hon vid flera tillfällen fram som kandidat till stadsfullmäktige.

Nu har hennes verksamma liv slutat. Ända in i det sista var hon trots sin sjukdom livligt intresserad av vad som hände ute i världen och för organisationernas arbete.

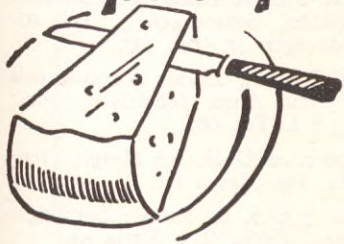
Lite händighet, goda mönster och en Singer...

SINGER

— husmoderns trogna hjälpreda med allt vad sömnad heter — sedan mer än 80 år tillbaka världsmärket bland symaskiner. Sy på Singer — den syr lätt och tyst.

Osten på köpet

Med Tre Ess bli inköpen billigare, och då och då kan Ni få något extra, utan att det känns i hushållskassan. Tre Ess är ett gott margarin – ett välkänt märke.

Tre Ess

Säljes i privata affärer

MATRIARKATET

En ny äktenskapsform

av Maria
LARSEN
Pris 0: 25

Vanlig provision till Morgonbris' kommissionärer. Finnes även i allmänna bokhandeln.

MORGONBRIS, Västmannagatan 2

5 MINUTERS Hälsa och skönhet.

Kinetakursen utarbetad av Jeanna Falk och Viola W. Markelius. Pris 1 krona.

Rekv. från Morgonbris Västmannag. 2

Smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsosamt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

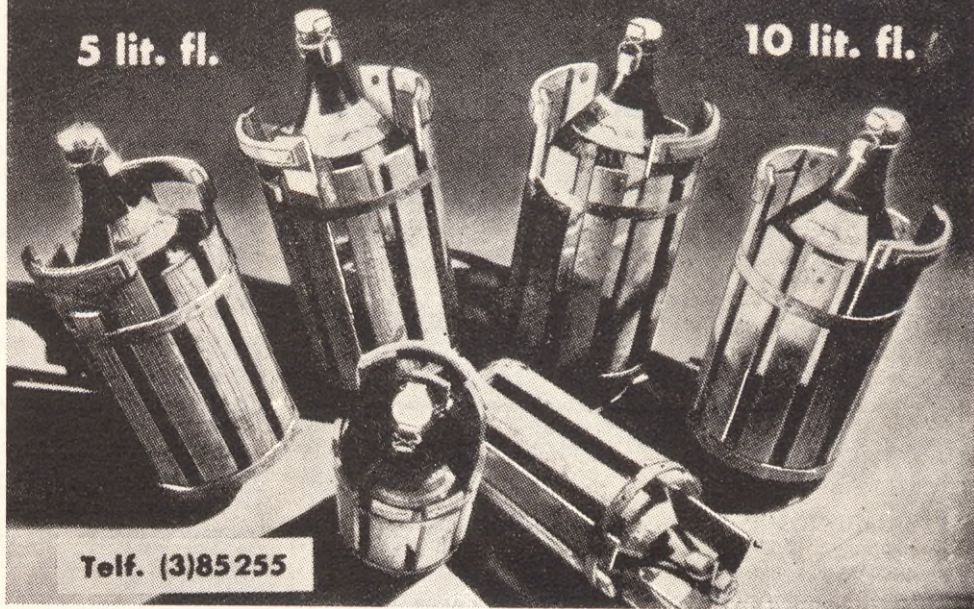
UPLANDSKUBBEN A.-B.
Stockholm - K. 353 70 o. K. 353 80

Obs! Undvik efterapningar –
begär Uplandskubben.

GRÖNWALLS MÅLTIDSDRICKA

5 lit. fl.

10 lit. fl.

Telf. (3)85 255

Ny klubb bildad i Avesta.

Till styrelse valdes Anna Roos, ordf., Olga Berg, kassör, Anna Anderberg, sekr., Nanny Liedholm och Hedvig Zaar. Revisorer blevo Ellen Holm och Ida Toppkvist.

Distriktstyrelser:

VÄSTERBOTTEN

V. U. i Holmsund och Umeå. Ordf. Hildur Öhman, kassör Emma Sparrman, båda i Holmsund samt sekr. Ester Andersson, Umeå. Övriga ledamöter blevo Lisa Åström, Hörnefors, Alfild Fridén, Bureå, Anna Johansson, Byske, Gudrun Vestberg, Vännäs samt Anny Pettersson, Kallholmen. Till distriktsstudieledare återvaldes Valborg Landström, Klemensnäs.

ÄLVSBOGERS LÄNS NORRA

V. U.: Anna Gustavsson, Anna Pettersson och Gerda Rixen, Trollhättan. Övriga ledamöter: Hilda Lundh, Alingsås och Anna Hållander, Amål.

ÖREBRO

V. U.: Elisabet Karlsson, Maria Hellqvist och Hanna Nilsson. Övriga ledamöter: Mina Uddenberg, Karlskoga, Anna Höjberg, Degerfors, Helga Bernström, Hallsberg och Sigrid Nykvist, Kumla.

SKÅNE

V. U. i Malmö: ordf. Ulrika Henriksen, sekreterare Alma Olsson, Limhamn, kassör Wanda Hedenby, studieledare Signe Höjer, distriktchef för Morgonbris Lilli Olsson.

Klubbstyrelser:

SVEDALA

Ordf. Botilda Nordahl, Betty Kranz, Selma Sjögren, Edith Malmjö och Hertha Andersson.

SMEDJEBACKEN

Ordf. Hanna Sikström, vice ordf. Frida Backström, sekr. Elna Hedberg, vice sekr. Anna Karlsson samt kassör Hedvig Göransson.

NACKA

Ordf. Margit Stenberg, kassör Helga Pettersson. Övriga ledamöter: Maria Sääf, Sara Andersson, Ester Svensson, Agnes Vivall, Signe Johansson.

En vacker present till de moderna kvinnorna!

När Elin Wägner, den svenska författarinna, som framför alla andra gjort sig känd som de moderna kvinnornas förespråkare och vars böcker präglas av vida perspektiv och klarsynt klokhet, för en tid sedan fyllde 50 år, hyllades hon av sina kvinnliga kamrater inom pressen med en originell tidskrift, där hennes livsverk skildras i ord och bild. Denna publikation, som fick namnet Bergsluft med en anspelning på författarinnans smäländska lanthem i Bergs socken och den höga rena atmosfären i hennes litterära verk utgavs i 500 numrerade bibliofilexemplar. Morgonbris är i tillfälle att erbjuda sina läsarinor detta mycket personligt hållna minnesalbum till det billiga priset av 3 kronor. I det 20-sidiga numret, vars värde ökas med åren har Marika Stjernstedt, Emelia Fogelclou, Ester Blenda Nordström, Mia Leche, Emy Ek, Elisabeth Tamm, Anna Lenah Elgström, Karin Boye, Ingeborg Björklund, Eva Andén, Signe och Axel Höjer, Sven Backlund, Gregor Paulsson och Ragnar Hyltén-Cavallius berört någon fas av Elin Wagners verksamhet. "Pennskaften", hennes kamrater i Stockholmspressen, som tagit initiativet till hyllningsnumret, ha skrivit en lustig talkör och bilderna äro både talrika och pittoreska. Rekvisition insändes till Morgonbris Exp., Västmannag. 2, Sthlm.

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund!

På omkring 300 platser i landet har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av medlemskap erhålles å förbundets expedition, Västmannagat. 2, n. b., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skriftliga förfrågningar.

**KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN
STOCKHOLM**

KVINNODISTRIKTET: Ordf. och korresp. fru Agda Östlund, Dalagatan 59. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karlbergsvägen 73.

ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA: Första torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken Greta Agerby, Morgonbris exp., Västmannagatan 2. Tel. 188 82.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandskatan 47, Stockholm. Tel. V. 21 04.

KUNGS HOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagenskatan 69. Tel. Kh. 67 90.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Elin Reidler, Norrbackagatan 72 G, 2 tr. Tel. 38 82 62. Kassör: fru Tona Johansson, Falugatan 24. Tel. V. 831 63.

S:T GÖRAN: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Kungsholmsgatan 104. Ordf. fru Helfrid Andrée, S:t Eriksgatan 61, 1 tr. ö. g. Tel. Kungsh. 37 55.

SÖDRA FÖRSTÄDERNÄ: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru A. Mårdh, Gröndalsvägen 64, Gröndal. Kassör fru M. Persson, Hornsgatan 158 A, 2 tr. Tel. Sö 185 85.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Stina Wehlou, Ängsvägen 17, Enskede. Tel. 21 08.

RÄSUNDA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Ordf. Elsa Hansson, adr. Björkvägen 35. Tel. Räsunda 97. Lokal: Å vanlig plats.

VÄRTAN: 4:de torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets hus. Ordf. fru Thora Johansson, Artemisgatan 18 E. Tel. Värtan 423.

HEMBITRÄDESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni, juli och augusti). Lokal: Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnä. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset. Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: 1:sta eller 2:dra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan. Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör fru Ida Kvarnström, Klingsta.

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Föreningshuset. Ordf. fru Lisa Bohné, Birgittavägen 6, Djursh. I. Tel. Djursh. 955.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens lokal. Ordf. fru Ester Karlström, Solvallavägen 5, Duvbo. Tel. Duvbo 58.

HUDDINGE: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingssalen. Ordf. fru Anna Pettersson, Bergtomta, Huddinge. Tel. 300.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus B-sal. Ordf. fru Signe Lindholm, Sturevägen 3. Tel. 97. Kassör: fru Maria Erikson, Bondevägen 37. Tel. 137.

LIDINGÖ: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.: Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Margit Stenberg, Järta skola, Saltsjö-Järta. Tel. Nacka 66.

NORSBORG: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Samlings-salen. Ordf. fru Gerda Hagman, Fittja. Tel. Fittja 54.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svård, Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPÅNGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Augusta Forsström, Solhem, Spånga. Tel. 260.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B. Tel. 933.

SUNNERSTA: Ordf. fru Helga Karlsson, Uppsala. Tel. 729.

SÖDERTÄLJE: 3:dje måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs biograflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

BOLLNÄS: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Klubblokalen. Ordf. fru Tekla Akerberg, Bollstanäs, tel. 97.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: ABF:s studiehjem, Pusterviksgatan 15.

BURÄS-GETEBERGSÄNG: 1:sta måndagen. Lokal: Såpebruksgatan 5, intill Framnässkolan.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Bangatan 24.

ÖSTRA: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddaregatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. & Stjärnans sällskapslokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. o. korresp. sekr. fru Mathilda Pettersson, Norregatan 5. Tel. 157 79.

MJÖLBY: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

NORRÖPPING: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Komministervägen 14. Tel. Ö. Eneby 88.

NYKÖPING: 3:dje tisdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Jenny Johannesson, Strandbergsvägen 10. Kommissionär för Morgonbris fru Gertrud Andersson.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunnersta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

**jämna varuvägarna även
för nya släktled. Samar-
betet mellan hushållen
skapar ekonomisk frihet
— på kontantköpens
grund — till gagn för
framtiden.**

kooperativa

Ni är noga med bränslet
i kaminen

— *men hur gör Ni med
kroppens?*

Väljer Ni bränsle åt kroppen med den omsorg den fordrar? Årtionden kunna hjälpa Eder att dölja missgreppen, men verkan uteblir ej. Vill Ni, att Ni själv, Eder man och Edra barn skola vara friska, så tag ett gott råd: Följ den moderna näringsvetenskapens klara besked. Minska äggvitekosten, köttet. Ät mera kolhydrat och baser. Fyffes har bådadera. Fyffes är frukt och mat — använd den som mat. Den lämpar sig särskilt väl härför på grund av sin fylliga och fina smak och sin rikedom på naturligt fruktsocker, som blir både fort och lätt utnyttjat av kroppen. Ett härligt recept för den som vill bli slank. Börja i dag med Fyffes på matbordet, och Edert näringshygieniska samvete är fredat.

*FYFFES — ett sunt skäl
för en sund kropp*

*FYFFES — frukt och mat
men de måste vara mogna*

A.-B. BANAN-KOMPANIET